

Βρυξέλλες, 7.10.2020
COM(2020) 621 final

2020/0288 (NLE)

Πρόταση

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά

{SWD(2020) 530}

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

• Αιτιολόγηση και στόχοι της πρότασης

Η πρόταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με **την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά** ανταποκρίνεται στην ανάγκη, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις και να επιτευχθεί ίση μεταχείριση της μεγαλύτερης εθνοτικής μειονότητας της Ευρώπης, μεταξύ άλλων με την προώθηση της ισότητας και της κοινωνικοοικονομικής ένταξης. Η παρούσα πρόταση υποβάλλεται από κοινού με ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Μια Ένωση ισότητας: Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (στο εξής: ανακοίνωση)¹, που περιλαμβάνει τους στόχους και τους κύριους στόχους της ΕΕ και προτείνει τη χρήση δέσμης δεικτών (παράρτημα 2 της ανακοίνωσης).

Η αντιμετώπιση των διακρίσεων και του κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού είναι **ακόμη πιο σημαντική σε συνθήκες κρίσης**, όπου η φτώχεια και οι διαρθρωτικές ανισότητες είναι πιθανό να ενταθούν. Ως εκ τούτου, τα μέτρα κοινωνικής ανάκαμψης θα πρέπει να απευθύνονται σε όλους, ιδίως στους πλέον μειονεκτούντες, ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Η πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Ursula von der Leyen, δεσμεύτηκε να προωθήσει μια Ένωση Ισότητας και είναι αποφασισμένη να **«μεριμνήσει ώστε στο επίκεντρο της ανάκαμψης να βρίσκεται η ισότητα»**.

Το «**πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020**»², το οποίο εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 5 Απριλίου 2011, πλησιάζει στο τέλος του. Κύριοι στόχοι του ήταν η αντιμετώπιση του κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού των Ρομά τόσο στην ΕΕ όσο και στις χώρες της διεύρυνσης, μέσω της προώθησης της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση. Το εν λόγω πλαίσιο καλούσε τα κράτη μέλη να καταρτίσουν εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά και να καθορίσουν εθνικούς στόχους σε συνάρτηση με τους στόχους για την ένταξη των Ρομά στους ανωτέρω τέσσερις τομείς. **Το 2013 το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση**³ για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη. Η εν λόγω σύσταση αποτελούσε την πρώτη μη δεσμευτική νομική πράξη της ΕΕ που αφορούσε ρητά τους Ρομά. Η **σύσταση** ενίσχυσε το ενωσιακό πλαίσιο:

- παρέχοντας κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη μέλη για την κατάρτιση αποτελεσματικότερων εθνικών μέτρων με στόχο την ένταξη των Ρομά και για την καλύτερη εφαρμογή των οικείων εθνικών τους στρατηγικών·
- συνιστώντας στα κράτη μέλη τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων πολιτικής προκειμένου να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση των Ρομά, όπως η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και τη στέγαση, και αναφέροντας τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να επιτευχθεί καθένας από τους τέσσερις στόχους (εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και τη στέγαση)·

¹ COM(2020) 620 final.

² COM(2011) 173 τελικό.

³ Σύσταση του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2013, για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη ([EE C 378 της 24.12.2013, σ. 1](#)).

- επισημαίνοντας ότι οι στόχοι αυτοί θα μπορούσαν να επιτευχθούν είτε με γενικά ή στοχευμένα μέτρα —συμπεριλαμβανομένων ειδικών πρωτοβουλιών για την πρόληψη ή την αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων— είτε με συνδυασμό και των δύο, με ιδιαίτερη προσοχή στη διάσταση του φύλου·
- δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην καταπολέμηση των διακρίσεων, με ρητή αναφορά στον αντιτσιγγανισμό, και επεκτείνοντας τις εργασίες για την ένταξη των Ρομά σε νέους οριζόντιους και διαρθρωτικούς τομείς πέραν της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγείας και της στέγασης· και
- καλώντας τα κράτη μέλη να ενημερώνουν την Επιτροπή σε ετήσια βάση, αρχής γενομένης από το 2016, για τυχόν μέτρα που λαμβάνουν με βάση τη σύσταση και για οποιαδήποτε πρόοδο έχει επιτευχθεί όσον αφορά την υλοποίηση των στρατηγικών.

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» (EPSCO), της 8ης Δεκεμβρίου 2016⁴, η Επιτροπή κλήθηκε να «διενεργήσει ενδιάμεση αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά ως το 2020 και να προτείνει μια στρατηγική για την ένταξη των Ρομά μετά το 2020, στην οποία να περιλαμβάνεται πρόταση για αναθεώρηση της σύστασης του Συμβουλίου». Η **Επιτροπή αξιολόγησε διεξοδικά το πλαίσιο της ΕΕ**⁵, το οποίο εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2018, και δημοσίευσε το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της σχετικά με την αξιολόγηση⁶.

Η αξιολόγηση και τα συμπεράσματα που συνήγαγαν από την εν λόγω έκθεση το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και διάφορες ευρωπαϊκές και εθνικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών⁷ **καταδεικνύουν την ανάγκη να ανανεωθεί και να ενισχυθεί η δέσμευση για την ισότητα των Ρομά**. Η δέσμευση αυτή θα πρέπει να στρέφει την προσοχή ειδικά στην καταπολέμηση των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένου του αντιτσιγγανισμού, και στη λήψη μέτρων στους τέσσερις κοινωνικοοικονομικούς τομείς που παρουσιάζουν περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά την ένταξη, δηλ. την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση⁸. Θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζει τις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων και την πολυμορφία μεταξύ του πληθυσμού Ρομά· να διασφαλίζει τη συμμετοχή των Ρομά στον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στρατηγικών για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά· να βελτιώνει τον καθορισμό στόχων, τη συλλογή

⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά» ([15406/16](#)).

⁵ COM(2018) 785 final.

⁶ SWD(2018) 480 final.

⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2019, σχετικά με την ανάγκη, στην περίοδο μετά το 2020, για ένα ισχυρότερο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά και για την ενίσχυση του αγώνα κατά της αθιγγανοφοβίας ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 24ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την οικονομία της ευημερίας ([13432/19](#)), στα οποία καλείται η Επιτροπή να *ανανεώσει* τη δέσμευση για την ένταξη των Ρομά. Επιπλέον, στη διάσκεψη υψηλού επιπέδου σχετικά με το πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι στις 4-5 Μαρτίου 2019, οι συμμετέχοντες κάλεσαν την Επιτροπή να προτείνει ένα νέο φιλόδοξο ενωσιακό πλαίσιο για την περίοδο μετά το 2020 και, παράλληλα, κάλεσαν τα κράτη μέλη και τις χώρες της διεύρυνσης να ενισχύσουν τις δεσμεύσεις τους όσον αφορά την ένταξη των Ρομά. Ενημέρωση από την Προεδρία ([7003/19](#) της 14.3.2019).

⁸ Όσον αφορά την ανάγκη σαφέστερης εστίασης στην καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων στο πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο μετά το 2020, βλ. τις [συστάσεις των εμπειρογνομόνων](#) οι οποίες διατυπώθηκαν στον απόηχο του συνεδρίου σχετικά με την αντιμετώπιση του αντιτσιγγανισμού στο πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά μετά το 2020. (Βιέννη, 27.11.2018).

δεδομένων, την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων· και να καθιστά τις γενικές πολιτικές πιο ευαίσθητες ως προς την ισότητα και την ένταξη των Ρομά.

Τον Ιούλιο του 2019 οι πρωθυπουργοί των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων ενέκριναν τη δήλωση για την ένταξη των Ρομά⁹, αναλαμβάνοντας τη δέσμευση να έχουν σημειώσει, έως τη στιγμή της προσχώρησής τους, απτή πρόοδο όσον αφορά την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία, τη στέγαση, τη δημοτολογική τακτοποίηση και την απαγόρευση των διακρίσεων.

Τον Σεπτέμβριο του 2019 η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεση του 2019 σχετικά με την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών για την ένταξη των Ρομά¹⁰.

Η Ευρώπη χρειάζεται να διανύσει ακόμη πολύ δρόμο μέχρι να εξασφαλίσει την ισότητα του πληθυσμού της Ρομά. Σήμερα, η περιθωριοποίηση των Ρομά συνεχίζεται και πολλοί από τους περίπου 10-12 εκατομμύρια Ρομά¹¹ της Ευρώπης εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις, αντισιγανισμό και κοινωνικοοικονομικό αποκλεισμό στην καθημερινή τους ζωή. Τα φαινόμενα αυτά είναι αλληλένδετα μεταξύ τους. Δεν υπάρχει ισότητα όταν συνεχίζονται οι διακρίσεις, και είναι αδύνατο να καταπολεμηθούν αποτελεσματικά οι διακρίσεις αν δεν αντιμετωπιστεί ο αντισιγανισμός και δεν βελτιωθεί η κοινωνικοοικονομική ένταξη και η συμμετοχή του πληθυσμού των Ρομά. Το δυναμικό των παιδιών Ρομά παρεμποδίζεται, καθώς πάρα πολλά από αυτά δεν έχουν ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση λόγω της φτώχειας, του αποκλεισμού και των διακρίσεων

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία που συνέλεξε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ το 2011, το 2016 και το 2019, η συνολική πρόοδος που έχει επιτευχθεί από το 2011 όσον αφορά την ένταξη των Ρομά είναι περιορισμένη, αν και υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τομέων πολιτικής και χωρών¹². Η μεγαλύτερη πρόοδος έχει σημειωθεί στον τομέα της εκπαίδευσης: μειώθηκε η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και βελτιώθηκαν τα ποσοστά συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αλλά επιδεινώθηκε ο διαχωρισμός. Παρά την άμβλυνση του κινδύνου της φτώχειας και τη βελτίωση της υποκειμενικής τους αντίληψης για την κατάσταση της υγείας, η ιατρική κάλυψη των Ρομά παραμένει περιορισμένη. Δεν έχει σημειωθεί στατιστικά σημαντική βελτίωση όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση και, μάλιστα, το ποσοστό των νέων Ρομά που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης έχει αυξηθεί. Η κατάσταση όσον αφορά τη στέγαση παραμένει περίπλοκη και αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κοινότητα των Ρομά εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο αντισιγανισμός εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Ταυτόχρονα, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι έχουν μειωθεί ελαφρά οι περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος των Ρομά κατά την πρόσβαση σε ορισμένους τύπους υπηρεσιών. Σύμφωνα με την οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (στο εξής: οδηγία για τη φυλετική ισότητα)¹³, η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει κατά τριών χωρών λόγω σχολικού διαχωρισμού των παιδιών Ρομά¹⁴.

⁹ [Δήλωση των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων για την ένταξη των Ρομά](#) στο πλαίσιο της διαδικασίας διεύρυνσης της ΕΕ, η οποία εγκρίθηκε στη σύνοδο κορυφής των Δυτικών Βαλκανίων που διοργανώθηκε στο Πόζναν, στις 5 Ιουλίου 2019, στο πλαίσιο της διαδικασίας του Βερολίνου.

¹⁰ COM(2019) 406 final, συνοδευόμενο από το SWD(2019) 320 final.

¹¹ Βλ. τις [εκτιμήσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης για το 2012](#).

¹² Έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020 [[COM\(2018\) 785 final](#)].

¹³ [EE L 180 της 19.7.2000, σ. 22](#).

¹⁴ CZ, HU και SK.

Η **πανδημία της COVID-19** αποκάλυψε την ακραία έκθεση των αποκλεισμένων και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων Ρομά τόσο στις βραχυπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις για την υγεία όσο και στις μεσοπρόθεσμες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις. Τα παιδιά Ρομά που ζουν σε περιθωριοποιημένες κοινότητες συγκαταλέγονται στα άτομα που έχουν πληγεί περισσότερο από την πανδημία. Η εξ αποστάσεως μάθηση ήταν αδύνατη για πάρα πολλά παιδιά Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς εγκαταστάσεις ΤΠ ή ηλεκτρικό ρεύμα. Η κρίση αποκάλυψε επίσης **την επείγουσα ανάγκη για μια πιο αποτελεσματική πολιτική απάντηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.**

Η συνεχιζόμενη ύπαρξη ανισοτήτων και συστημικών μειονεκτημάτων συνεπάγεται απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου και πόρων για τις οικονομίες της Ευρώπης. Τα μειονεκτήματα που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός των Ρομά **επηρεάζουν την οικονομία και τις κοινωνίες της Ευρώπης.** Οι Ρομά, στις χώρες που έχουν μεγαλύτερη παρουσία, αντιπροσωπεύουν αυξανόμενο ποσοστό του πληθυσμού σχολικής ηλικίας και του μελλοντικού εργατικού δυναμικού. Η πρόοδος στην **κοινωνικοοικονομική ένταξη** των Ρομά έχει τη δυνατότητα να μειώσει τις ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό και δεξιότητες σε περιόδους δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων, να μειώσει τις κοινωνικές δαπάνες και να **ωφελήσει την οικονομία.** Οι επενδύσεις με στόχο τη βελτίωση της εκπαίδευσης και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων ενός εργατικού δυναμικού που ήταν προηγουμένως αποκλεισμένο μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να **αντιμετωπίσει τις ανισότητες αποτελεσματικότερα,** διασφαλίζοντας ότι οι Ρομά μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και τις δυνατότητές τους να συμβάλουν στην οικονομία και την κοινωνία γενικότερα, κάτι που θα οδηγήσει σε καλύτερα κοινωνικά και οικονομικά αποτελέσματα για όλους. **Η παρούσα πρόταση, σε συνδυασμό με την ανακοίνωση που εξέδωσε ταυτόχρονα η Επιτροπή, έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις ανισότητες που επηρεάζουν τον πληθυσμό των Ρομά και να οδηγήσει σε καλύτερα κοινωνικά αποτελέσματα για όλους.**

Η παρούσα **πρόταση σύστασης** παραθέτει τα μέτρα που έχουν λάβει τα κράτη μέλη από το 2016 δυνάμει της σύστασης του Συμβουλίου του 2013, τα επανεξετάζει και τα επεκτείνει. Σκοπός είναι η επικαιροποίηση και η αντικατάσταση του εγγράφου του 2013, με την παροχή αυστηρότερης καθοδήγησης στα κράτη μέλη και με την επιβεβαίωση της ανανεωμένης μακροπρόθεσμης δέσμευσής τους για την επίλυση των συνεχιζόμενων δυσκολιών και προκλήσεων που αντιμετωπίζει η κοινότητα των Ρομά, οι οποίες κινδυνεύουν να επιδεινωθούν από την πανδημία της COVID-19 και τις επιπτώσεις της.

Συμπληρώνει την ανακοίνωση. Οι εν λόγω δύο πρωτοβουλίες συνθέτουν το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά έως το 2030, το οποίο έχει ως στόχο να ενσωματώσει τα διδάγματα από το προηγούμενο ενωσιακό πλαίσιο για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά έως το 2020 όσον αφορά τους τομείς παρέμβασης, τους στόχους της παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων, τον διατομεακό συντονισμό, τη χρηματοδότηση και τη συμμετοχή διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών.

Η πρόταση διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια:

1. ένα κεφάλαιο για τρεις οριζόντιους στόχους με σκοπό την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων μέσω της προώθησης: i) της ισότητας, ii) της ένταξης και iii) της συμμετοχής των Ρομά·
2. ένα κεφάλαιο για τέσσερις τομεακούς στόχους: την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και τη στέγαση και τις βασικές υπηρεσίες·
3. ένα κεφάλαιο για τις εταιρικές σχέσεις και τη θεσμική ικανότητα·

4. ένα κεφάλαιο για τη χρηματοδότηση· και
5. ένα κεφάλαιο για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων.

Η πρόταση αποβλέπει στην εξασφάλιση συνεργειών με νέες πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την περίοδο έως το 2030 και στην αξιοποίηση ενωσιακών κονδυλίων, με σκοπό τη βελτίωση της εφαρμογής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

- **Συνέπεια με τις ισχύουσες διατάξεις στον τομέα πολιτικής**

Η σύσταση συνάδει με τις ισχύουσες διατάξεις στον τομέα της ισότητας. Βασίζεται στο πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά, που πρόκειται να ολοκληρωθεί το 2020, και καλύπτει πλήρως τις ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στην αξιολόγηση. Η σύσταση επικαιροποιεί και αντικαθιστά τη σύσταση του Συμβουλίου του 2013 για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη, με σκοπό να παράσχει στα κράτη μέλη καταλληλότερη και αποτελεσματικότερη καθοδήγηση, προκειμένου να επιταχυνθεί η πρόοδος προς την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά τα επόμενα 10 έτη.

Η πρόταση συνάδει με την προβλεπόμενη αποτελεσματική εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για την ισότητα, και ιδίως της οδηγίας για τη φυλετική ισότητα, η οποία απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής στην απασχόληση, την κοινωνική προστασία, τα κοινωνικά πλεονεκτήματα, την εκπαίδευση, καθώς και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που είναι διαθέσιμα στο κοινό, και στην παροχή αυτών¹⁵. Η πρόταση συνάδει επίσης με τη σύσταση (ΕΕ) 2018/951 της Επιτροπής¹⁶ για τη θέσπιση προτύπων με στόχο την αποτελεσματική και ανεξάρτητη λειτουργία των φορέων προώθησης της ίσης μεταχείρισης (στο εξής: φορείς ισότητας), οι οποίοι συστάθηκαν δυνάμει της οδηγίας για τη φυλετική ισότητα¹⁷. Συνάδει επίσης με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ο οποίος απαγορεύει τις διακρίσεις για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένης της φυλετικής και της εθνοτικής καταγωγής¹⁸. Επιπλέον, η απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου αποσκοπεί στην καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας¹⁹.

Σκοπός της παρούσας πρότασης είναι να συνεχιστεί η υλοποίηση του **ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων** με την εδραίωση της αρχής 3 («Ίσες ευκαιρίες») και με τη συνάφειά της με αρκετές άλλες αρχές. Η πρόταση εμπνέεται επίσης από το θεματολόγιο του ΟΗΕ για το 2030 και τους **Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)** των Ηνωμένων Εθνών.

Η πρόταση συνάδει, αφενός, με τις πρόσφατες στρατηγικές στον τομέα της ισότητας, όπως τη στρατηγική για την ισότητα των φύλων (2020-2025)²⁰, το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού (2020-2025)²¹, και την προσεχή στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+, που εξετάζουν την ιδιαίτερη κατάσταση των γυναικών Ρομά και των

¹⁵ Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής ([EE L 180 της 19.7.2000, σ. 22](#)).

¹⁶ Σύσταση (ΕΕ) 2018/951 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 2018, σχετικά με πρότυπα για τους φορείς ισότητας ([EE L 167 της 4.7.2018, σ. 28](#)).

¹⁷ Άρθρο 13 της οδηγίας 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου ([EE L 180 της 19.7.2000, σ. 22](#)).

¹⁸ [EE C 303 της 14.12.2007, σ. 17](#).

¹⁹ Απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου ([EE L 328 της 6.12.2008, σ. 55](#)).

²⁰ [COM\(2020\) 152 final](#).

²¹ [COM\(2020\) 565 final](#).

ΛΟΑΤΚΙ+ Ρομά, αντίστοιχα, και, αφετέρου με τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων²².

- **Συνέπεια με άλλες πολιτικές της Ένωσης**

Η πρόταση συνάδει με άλλες πολιτικές της ΕΕ, και ιδίως με τον **ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων**, που αποσκοπούν στην ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Εντάσσεται στις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα και είναι συντονισμένη με παρόμοιες πρωτοβουλίες, όπως τις ενισχυμένες «Εγγυήσεις για τη νεολαία»²³, τις μελλοντικές εγγυήσεις για τα παιδιά και το επικείμενο σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του πυλώνα. Η πρόταση συμβάλλει στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού (2020-2025)²⁴ και είναι σύμφωνη με την **οδηγία 2012/29/ΕΕ**, η οποία καθορίζει ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας²⁵, με ιδιαίτερη έμφαση στα θύματα εγκλημάτων που οφείλονται σε προκαταλήψεις ή διακρίσεις. Οι ιδιαίτερες ανάγκες των Ρομά περιλαμβάνονται ήδη στη νέα στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων και θα περιλαμβάνονται στην επικείμενη στρατηγική για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Η πρόταση συνάδει επίσης με το νομικό πλαίσιο και το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση της **εμπορίας ανθρώπων**²⁶. Η πρόταση συνάδει επίσης με την **οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων**²⁷, η οποία καθορίζει απαιτήσεις για την προστασία των χρηστών υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων και πλατφορμών ανταλλαγής βίντεο από την υποκίνηση βίας ή μίσους, καθώς και από οπτικοακουστικές εμπορικές ανακοινώσεις που εισάγουν διακρίσεις. Υποχρεώνει επίσης τις πλατφόρμες ανταλλαγής βίντεο να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προστατεύσουν τους χρήστες από ρατσιστικό και ξενοφοβικό περιεχόμενο.

Επιπλέον, η πρόταση διασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ, αφενός, της στήριξης των ενωσιακών πολιτικών και, αφετέρου, των νομικών και χρηματοδοτικών μέσων που μπορούν να κινητοποιηθούν και να ευθυγραμμιστούν με σκοπό την ισότητα και την ένταξη των Ρομά, όπως **το μέσο NextGenerationEU, συμπεριλαμβανομένων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και των ταμείων της ΕΕ**.

---

²² [COM\(2020\) 258 final](#).

²³ COM(2020) 277 final.

²⁴ COM(2020) 565 final.

²⁵ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου ([ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57](#)).

²⁶ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1) και ανακοίνωση του 2017 με τίτλο «Εκθεση σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και για τον καθορισμό περαιτέρω συγκεκριμένων δράσεων» [COM(2017) 728].

²⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2018/1808 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/13/ΕΕ για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων) ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών της αγοράς ([ΕΕ L 303 της 28.11.2018, σ. 69-92](#)).

2. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ

• Νομική βάση

Το **άρθρο 292** της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) —βάσει του οποίου το Συμβούλιο εκδίδει συστάσεις έπειτα από πρόταση της Επιτροπής—, σε συνδυασμό με το **άρθρο 19 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ**, το οποίο προβλέπει την ανάληψη της κατάλληλης δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Άλλες σχετικές νομικές διατάξεις είναι οι εξής:

- Το **άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση**, το οποίο ορίζει ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.
- Το **άρθρο 3 παράγραφος 3 δεύτερο εδάφιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση**, σύμφωνα με το οποίο η Ένωση οφείλει να καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και να προωθεί την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.
- Το **άρθρο 10 της ΣΛΕΕ**, το οποίο ορίζει ότι η Ένωση, κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεών της, επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
- Το **άρθρο 8 της ΣΛΕΕ** το οποίο ορίζει ότι η Ένωση, σε όλες τις δράσεις της, επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το **άρθρο 157 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ**, το οποίο ορίζει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θεσπίζουν μέτρα με τα οποία εξασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ισότητας αμοιβής για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας.
- Το **άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης** το οποίο απαγορεύει κάθε διάκριση, για οιονδήποτε λόγο, όπως λόγω φύλου, φυλής, εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Το άρθρο 23 του Χάρτη κατοχυρώνει το δικαίωμα της ισότητας ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές. Το άρθρο 26 του Χάρτη αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο. Επιπλέον, η ισότητα όλων των ανθρώπων έναντι του νόμου κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

• Επικουρικότητα (σε περίπτωση μη αποκλειστικής αρμοδιότητας)

Τόσο οι βαθιές κοινές αξίες, όπως η ισότητα και τα θεμελιώδη δικαιώματα, όσο και οι κοινοί στόχοι, όπως η οικονομική ευημερία, η κοινωνική συνοχή και η αλληλεγγύη μεταξύ των

κρατών μελών, καλούν την Ένωση να διαδραματίσει ρόλο στις πολιτικές για την επίτευξη της ισότητας και της ένταξης των Ρομά. Επιπλέον, η διακρατική κινητικότητα των Ρομά μεταξύ των χωρών της ΕΕ, στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας και της μετανάστευσης των Ρομά από τρίτες χώρες, καθιστά την ένταξη των Ρομά κοινό στόχο σε ενωσιακό επίπεδο.

Η πρόταση διασφαλίζει ότι η δράση της ΕΕ θα εξακολουθήσει να έχει προστιθέμενη αξία. Η **αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ έδειξε ότι αυτό είχε θετική προστιθέμενη αξία για την ΕΕ**, καθώς ενσωμάτωσε την ένταξη των Ρομά στην ατζέντα της ΕΕ και των κρατών μελών, ανέπτυξε δομές και βελτίωσε τη συνοχή της ενωσιακής πολιτικής και των νομικών και χρηματοδοτικών μέσων που κινητοποιήθηκαν και ευθυγραμμίστηκαν με στόχο να προαχθεί η ένταξη των Ρομά. Η πρόταση θα τηρήσει την πολιτική δέσμευση και θα επικεντρωθεί στην ισότητα και την ένταξη των Ρομά στις χώρες της ΕΕ. Επί του παρόντος, τα αποτελέσματα του ενωσιακού πλαισίου είναι ελάχιστα πιθανό να διαρκέσουν μετά το 2020, αν δεν υπάρξει περαιτέρω στήριξη από την ΕΕ. Οι εθνικές προσπάθειες πρέπει να ενταθούν, ενώ χρειάζεται περισσότερος χρόνος για να εδραιωθούν οι δομές εργασίας, να ευθυγραμμιστούν και να κινητοποιηθούν περαιτέρω άλλα πολιτικά, νομικά και χρηματοδοτικά μέσα, και να υπάρξει αποτελεσματικότερη παρακολούθηση του αντικτύπου των πολιτικών. Η πρόταση αποσκοπεί επίσης στη μείωση του κατακερματισμού όσον αφορά την εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο, ο οποίος συνιστά μια από τις αδυναμίες που διαπιστώθηκαν κατά την αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ.

Η προστιθέμενη αξία της δράσης σε ενωσιακό επίπεδο αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία ενόψει των προκλήσεων που συνδέονται με την κρίση της COVID-19 και αποτελούν επακόλουθό της. Πολλές κοινότητες Ρομά έχουν πληγεί δυσανάλογα λόγω της γενικά περιορισμένης πρόσβασης σε βασικές υποδομές ατομικής υγιεινής και αποχέτευσης, της περιορισμένης πρόσβασης σε καθαρό νερό και σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, των υψηλών επιπέδων οικονομικής επισφάλειας, των υπερπλήρων νοικοκυριών και των διαχωρισμένων οικισμών ή καταυλισμών που είναι επίσης υπερπλήρεις. Πρέπει να αναληφθεί δράση σε ενωσιακό επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας δεν επιβαρύνουν δυσανάλογα τα πλέον ευάλωτα άτομα, και να αποτραπεί η επιδείνωση των ανισοτήτων.

- **Αναλογικότητα**

Η πρόταση συμμορφώνεται πλήρως με την αρχή της αναλογικότητας. Τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Ωστόσο, οι δυσκολίες αυτές ποικίλλουν τόσο σε ένταση (ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού των Ρομά και το ποσοστό τους στον συνολικό πληθυσμό, καθώς και το ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο και το ιστορικό αποκλεισμών και διακρίσεων), όσο και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (όπως η διακρατική κινητικότητα, η μετανάστευση ή θέματα που σχετίζονται με τα έγγραφα δημοτολογίου).

Η πρόταση βασίζεται στην ανακοίνωση για τον καθορισμό κοινού πλαισίου της ΕΕ με ενιαίες **ελάχιστες** δεσμεύσεις για όλα τα κράτη μέλη, το οποίο θα συμπληρωθεί με διαφορετικούς βαθμούς πρόσθετης πολιτικής δέσμευσης ανάλογα με την **ιδιαίτερη κατάσταση** των χωρών και τις διαφορετικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Ρομά που ζουν στην επικράτειά τους. Η προτεινόμενη δράση λαμβάνει πλήρως υπόψη τις πρακτικές των κρατών μελών και την ποικιλομορφία των εθνικών στρατηγικών πλαισίων.

Για τη μέτρηση της προόδου, η Επιτροπή, με την υποστήριξη του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, έχει συστήσει ομάδα εργασίας με στόχο την κατάρτιση δεικτών και την υποβολή εκθέσεων για τους Ρομά, που θα συμπληρώνουν τις προσπάθειες των κρατών μελών. Η ομάδα εργασίας πρότεινε μια δέσμη δεικτών για την ισότητα, την ένταξη και τη

συμμετοχή των Ρομά²⁸, η οποία θα καταρτιστεί λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις ιδιαίτερες εθνικές καταστάσεις. Οι χώρες θα μπορούν να επιλέξουν από μια δέσμη κοινών δεικτών τους κατάλληλους ποσοτικούς και/ή ποσοτικούς δείκτες για τη μέτρηση της προόδου. Ταυτόχρονα, η πρόταση, καλώντας τις χώρες να επιλέξουν ποιοτικούς και/ή ποσοτικούς εθνικούς στόχους για την επίτευξη των στόχων σε ενωσιακό επίπεδο, αποφεύγει τον υπερβολικό κατακερματισμό και επιδιώκει να ενισχύσει τη **δέσμευση** των χωρών για την επίτευξη προόδου όσον αφορά την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

Η αξιολόγηση της αναλογικότητας διαδραμάτισε επίσης καίριο ρόλο στην επιλογή της νομικής πράξης.

- **Επιλογή μέσου**

Η προτεινόμενη νομική πράξη είναι πρόταση σύστασης του Συμβουλίου, που τηρεί τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Η προτεινόμενη σύσταση παρέχει κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη μέλη προκειμένου να επιταχυνθεί η πρόοδος προς την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Η σύσταση υποβάλλεται από κοινού με τη νέα ανακοίνωση για ένα στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Στόχος είναι τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να συνεργαστούν με συνέπεια και συνοχή για την επίτευξη των κοινών στόχων.

Η πρόταση, ως νομική πράξη, σηματοδοτεί την προσήλωση των κρατών μελών στα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα σύσταση και παρέχει στέρεη πολιτική βάση για τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον εν λόγω τομέα, παράλληλα με τον πλήρη σεβασμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών. Μόλις εγκριθεί η πρόταση, θα αντικαταστήσει τη σύσταση του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2013, για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά.

Η πρωτοβουλία αυτή αντιπροσωπεύει την ανανεωμένη και ενισχυμένη δέσμευση των κρατών μελών να βελτιώσουν τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, να ενισχύσουν τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά και να συνεχίσουν τη συντονισμένη υποβολή εκθέσεων στην Επιτροπή και την παρακολούθησή τους από αυτή. Επομένως, η παρούσα σύσταση ανταποκρίνεται στην ανάγκη να αναληφθεί δράση σε ενωσιακό επίπεδο, λαμβάνοντας, παράλληλα, υπόψη τις ανά χώρα ιδιαιτερότητες όσον αφορά την κατάσταση των Ρομά. Η σύσταση δίνει τη δυνατότητα στην ΕΕ να επιδιώκει κοινούς στόχους, παρέχοντας παράλληλα στα κράτη μέλη κάποια ευελιξία όσον αφορά την επίτευξη των ποιοτικών και/ή ποσοτικών στόχων τους, ανάλογα με το σημείο εκκίνησης, την εθνική ιστορία και τις τρέχουσες πρακτικές τους.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ, ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

- **Εκ των υστέρων αξιολογήσεις / έλεγχοι καταλληλότητας της ισχύουσας νομοθεσίας**

Σε συνέχεια των συμπερασμάτων του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 2016²⁹, η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη αξιολόγηση του πλαισίου, εξέδωσε έκθεση³⁰ σχετικά με την

²⁸ Βλ. παράρτημα 2 της ανακοίνωσης.

²⁹ Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO της 8ης Δεκεμβρίου 2016. «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά» (15406/16). Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, η Επιτροπή κλήθηκε να «διενεργήσει ενδιάμεση αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των

αξιολόγηση τον Δεκέμβριο του 2018 και δημοσίευσε έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της σχετικά με την αξιολόγηση³¹.

Η αξιολόγηση, η οποία κάλυψε την περίοδο 2011-2017, εξέτασε την καταλληλότητα, τη συνοχή, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα, τον συντονισμό, τον δίκαιο χαρακτήρα, τη βιωσιμότητα και την ενωσιακή προστιθέμενη αξία του πλαισίου. Βασίζόταν στα εξής:

- εκτενή έλεγχο εγγράφων της δευτερογενούς βιβλιογραφίας, εκθέσεις και βάσεις δεδομένων,
- διεξοδικές μελέτες ανά χώρα,
- συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενα μέρη σε 16 χώρες της ΕΕ,
- συνεντεύξεις σε επίπεδο ΕΕ και σε τρεις χώρες της διεύρυνσης,
- ανοικτή δημόσια διαβούλευση,
- έρευνα μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανώσεων,
- δεδομένα έρευνας που είχε διενεργηθεί το 2016 από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (EU-MIDIS II), και
- εργαστήριο επικύρωσης.

Η αξιολόγηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι τέσσερις τομείς προτεραιότητας (απασχόληση, εκπαίδευση, υγεία και στέγαση) εξακολουθούν να έχουν καίρια σημασία για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά. Επιπλέον, η αξιολόγηση επισήμανε ότι ο ειδικός στόχος για την απαγόρευση των διακρίσεων θα πρέπει να επιδιωχθεί μέσω μιας συμπεριληπτικής προσέγγισης και με ιδιαίτερη έμφαση στον αντιτσιγγανισμό και στην πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι το πλαίσιο είχε θετική προστιθέμενη αξία για την ΕΕ, καθώς ενσωμάτωσε την ένταξη των Ρομά στην ατζέντα της ΕΕ και των κρατών μελών, ανέπτυξε δομές και βελτίωσε τη συνοχή της ενωσιακής πολιτικής και των νομικών και χρηματοδοτικών μέσων που κινητοποιήθηκαν και ευθυγραμμίστηκαν με στόχο την ένταξη των Ρομά.

Σημείωσε ότι το πλαίσιο έδωσε τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τους στόχους τους στα συγκεκριμένα εθνικά πλαίσια. Παρά το γεγονός ότι, μ' αυτόν τον τρόπο, τα κράτη μέλη μπορούσαν να προσαρμόσουν την προσέγγισή τους κατά περίπτωση, η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι υπήρχε παράλληλα η τάση για κατακερματισμό της εφαρμογής, μείωση της αποτελεσματικότητας και περιορισμού της προόδου προς την επίτευξη των ενωσιακών στόχων για την ένταξη των Ρομά.

Η αξιολόγηση κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι το πλαίσιο είχε περιορισμένη ικανότητα να συνεκτιμήσει την ποικιλομορφία του πληθυσμού των Ρομά. Έδωσε ελάχιστη προσοχή στη στόχευση συγκεκριμένων ομάδων μεταξύ των Ρομά (γυναίκες, νέοι και παιδιά, και μετακινούμενοι Ρομά της ΕΕ).

Τέλος, από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι, παρότι εφαρμόζονται μηχανισμοί διακυβέρνησης σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, η λειτουργία τους εξακολουθεί να είναι

Ρομά ως το 2020 και να προτείνει μια στρατηγική για την ένταξη των Ρομά μετά το 2020, στην οποία να περιλαμβάνεται πρόταση για αναθεώρηση της σύστασης του Συμβουλίου».

³⁰

COM(2018) 785 final.

³¹

SWD(2018) 480 final.

περιορισμένη. Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για να βελτιωθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, αλλά οι ευκαιρίες για την αποτελεσματική συμμετοχή των Ρομά στην πολιτική ζωή και σε όλα τα στάδια της διαδικασίας χάραξης πολιτικής παραμένουν περιορισμένες.

Η έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την διεξοδική αξιολόγηση του πλαισίου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «η αξιολόγηση έδειξε ότι το πλαίσιο της ΕΕ αποτελεί την έναρξη μιας διαδικασίας η οποία, παρά τους πολυάριθμους περιορισμούς και λαμβάνοντας υπόψη την ευρύτατη συζήτηση που γίνεται για το θέμα, έχει να επιδείξει θετικά αποτελέσματα και μια αρχή αλλαγής στις τάσεις». Παρότι επισήμανε ότι «κατά το αρχικό στάδιο επιτεύχθηκαν ορισμένα απτά, αν και ανεπαρκή, αποτελέσματα», τόνισε επίσης ότι πρέπει «η συνολική διαδικασία να ενισχυθεί και να επικεντρωθεί καλύτερα στους στόχους, με έμφαση στη βελτίωση της πολιτικής δέσμευσης, στον καθορισμό ειδικών μετρήσιμων στόχων και αυστηρής παρακολούθησης και στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή με την υποστήριξη επαρκούς χρηματοδότησης και συστημάτων συμμετοχικής διακυβέρνησης».

- **Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη**

Για την αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ³² απαιτούνταν εκτεταμένες διαβουλεύσεις — ορισμένες, μάλιστα, με πολυάριθμες μελλοντοστρεφείς ερωτήσεις— που συνέβαλαν στην προετοιμασία της πρωτοβουλίας. Οι επιπλέον διαβουλεύσεις για την πρωτοβουλία συμπλήρωσαν τις διαβουλεύσεις που είχαν ήδη πραγματοποιηθεί για την αξιολόγηση³³, καθώς το πεδίο εφαρμογής και οι στόχοι τους ευθυγραμμίζονταν με τις υπόλοιπες ανάγκες συλλογής δεδομένων.

Ο σκοπός των στοχευμένων διαβουλεύσεων ήταν να συλλεγούν γνώμες και συμβουλές όσον αφορά βασικές θεματικές πτυχές, όπως τις επιλογές πολιτικής· τον τρόπο αντιμετώπισης του αντιτσιγγανισμού, ενθάρρυνσης της συμμετοχής των Ρομά και συνεκτίμησης της ποικιλομορφίας τους στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας· και τον τρόπο βελτίωσης της παρακολούθησης και της μέτρησης της προόδου μέσω δεικτών και στόχων. Το έγγραφο εργασίας³⁴, που δημοσιεύεται ταυτόχρονα με την ανακοίνωση για τον καθορισμό του στρατηγικού πλαισίου και με την παρούσα πρόταση, αναφέρει λεπτομερώς τις δραστηριότητες διαβούλευσης, τα εμπλεκόμενα ενδιαφερόμενα μέρη και τον τρόπο με τον οποίο οι εισηγήσεις τους εμπλούτισαν τη νέα πρωτοβουλία.

- **Συλλογή και χρήση εμπειρογνωσίας**

Η πρόταση βασίζεται στην έκθεση της Επιτροπής για την αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ³⁵, στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την αξιολόγηση³⁶, και στη λεπτομερή εξωτερική μελέτη προς υποστήριξη της αξιολόγησης, η οποία διενεργήθηκε από την ICF/Milieu³⁷.

³² Για μια επισκόπηση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, βλ. [SWD\(2018\) 480 final](#), παράρτημα 2.

³³ Η αξιολόγηση βασίζεται σε εκτενή έλεγχο εγγράφων της δευτερογενούς βιβλιογραφίας, εκθέσεις και βάσεις δεδομένων, σε συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενα μέρη σε 16 χώρες της ΕΕ, σε συνεντεύξεις σε επίπεδο ΕΕ και σε τρεις χώρες της διεύθυνσης, σε ανοικτή δημόσια διαβούλευση, σε έρευνα μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανώσεων, σε δεδομένα της έρευνας που είχε διενεργηθεί το 2016 από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (EU-MIDIS II), καθώς και σε εργαστήριο επικύρωσης.

³⁴ SWD(2020) 530 final, βλ. παράρτημα 1.

³⁵ COM(2018) 785 final.

³⁶ SWD(2018) 480 final.

³⁷ Η εξωτερική μελέτη προς υποστήριξη της αξιολόγησης είναι διαθέσιμη [εδώ](#).

Τα αποτελέσματα των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν το 2011, το 2016 και το 2019 από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ σε έντεκα, εννέα και πέντε επιπλέον κράτη μέλη αντίστοιχα εξακολουθούσαν να είναι χρήσιμα για την κατάρτιση της πρότασης.

Οι πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των στρατηγικών σε εθνικό επίπεδο στην ΕΕ, τις οποίες συνέλεξαν τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά από το 2016, συγκεντρώθηκαν στην έκθεση που εξέδωσε η Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2019 σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά την ένταξη των Ρομά³⁸. Οι πληροφορίες αυτές συμπληρώθηκαν από εκθέσεις της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο του πιλοτικού έργου «Roma Civil Monitor» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2017-2020)³⁹.

Ζητήθηκαν πρόσθετα στοιχεία και δεδομένα μέσω των αποτελεσμάτων της έρευνας του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τις αντιλήψεις για τις διακρίσεις σε βάρος των Ρομά⁴⁰, καθώς και μέσω μελετών εξωτερικών εμπειρογνομόνων που επικεντρώνονταν στην ικανοποίηση της ανάγκης να συνεκτιμηθούν καλύτερα η πολυμορφία των Ρομά, η καταπολέμηση του αντισιγανισμού και η συμμετοχή των Ρομά⁴¹.

Η πρόταση επωφελήθηκε επίσης από τη στενή συνεργασία με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ όσον αφορά τις ρυθμίσεις παρακολούθησης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης δεικτών για τα αποτελέσματα και τη διαδικασία⁴².

• **Εκτίμηση επιπτώσεων**

Η προτεινόμενη πράξη —σύσταση του Συμβουλίου— παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή των στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά, αφήνοντας, παράλληλα, στα κράτη μέλη το περιθώριο να επιδεικνύουν ευελιξία κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται εκτίμηση επιπτώσεων.

Ο αναμενόμενος αντίκτυπος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο δέσμευσης που δέχονται να αναλάβουν τα κράτη μέλη για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά, δηλαδή από τη φιλοδοξία που θα αντανακλάται στη σύσταση του Συμβουλίου μόλις εγκριθεί και από τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια που θα τεθούν σε εφαρμογή στη συνέχεια⁴³. Επιπλέον, εκτός από τις γενικές προκλήσεις που συνιστούν η ποσοτικοποίηση και η αποτίμηση της ισότητας, της απαγόρευσης των διακρίσεων και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων στον τομέα της ισότητας και της ένταξης των Ρομά αντιμετωπίζει σοβαρούς περιορισμούς όσον αφορά τη συλλογή εθνοτικών δεδομένων σε ορισμένα κράτη μέλη.

³⁸ Έκθεση για την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών για την ένταξη των Ρομά [COM(2019) 406 final], η οποία συνοδεύεται από το έγγραφο SWD(2019) 320 final σχετικά με τα μέτρα ένταξης των Ρομά που αναφέρονται στο πλαίσιο της ΕΕ.

³⁹ Για λεπτομέρειες σχετικά με το έργο, βλ. [εδώ](#).

⁴⁰ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο [493](#) για τις διακρίσεις στην ΕΕ (τα πρώτα αποτελέσματα ανακοινώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2019).

⁴¹ Οι εκθέσεις που καλύπτουν τα θέματα αυτά οριστικοποιήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2020 και δημοσιεύονται [εδώ](#).

⁴² Παράρτημα 2 του εγγράφου COM(2020) 620 final και [Monitoring framework for an EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation – Objectives and indicators \(Πλαίσιο παρακολούθησης σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά – Στόχοι και δείκτες\)](#).

⁴³ Βλ. το έγγραφο εργασίας, που δημοσιεύεται ταυτόχρονα με την παρούσα πρόταση [SWD(2020) 530 final].

Σε ολοκληρωμένο έγγραφο εργασίας⁴⁴ περιλαμβάνεται επισκόπηση των κύριων διδαγμάτων που αντλήθηκαν από τον σχεδιασμό και την εφαρμογή του πλαισίου της ΕΕ έως το 2020. Βασίζεται στις ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής, στις διάφορες αξιολογήσεις και μελέτες ενωσιακού επιπέδου, στις εκθέσεις εμπειρογνομόνων, στις σκιώδεις εκθέσεις της κοινωνίας των πολιτών και στις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των στοχευμένων διαβουλεύσεων με εθνικούς και διεθνείς φορείς.

- **Καταλληλότητα και απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου**

Άνευ αντικειμένου.

- **Θεμελιώδη δικαιώματα**

Η πρόταση επηρεάζει θετικά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Θα εντείνει την υλοποίηση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, και ιδίως του άρθρου 21, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένης της φυλετικής και της εθνοτικής καταγωγής⁴⁵.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η παρούσα σύσταση δεν έχει δημοσιονομικές επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

5. ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- **Σχέδια εφαρμογής και ρυθμίσεις παρακολούθησης, αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων**

Η πρόταση υιοθετεί κοινή αλλά διαφοροποιημένη προσέγγιση. Παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τον σχεδιασμό αποτελεσματικότερων εθνικών στρατηγικών πλαισίων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζει κάθε χώρα όσον αφορά την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Για την καλύτερη παρακολούθηση της προόδου, η πρόταση καλεί τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν το κοινό πλαίσιο δεικτών για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Στην κατάρτιση αυτού του πλαισίου συμμετείχε η ομάδα εργασίας σχετικά με τους δείκτες για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά μετά το 2020, υπό τον συντονισμό του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής. Το πλαίσιο δεικτών παρέχει συγκρίσιμους, άρτιους και συναφείς δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά. Περιλαμβάνει **δείκτες διαδικασιών** που αντικατοπτρίζουν μέτρα (συμπεριλαμβανομένων πολιτικών, προγραμμάτων και έργων) και **δείκτες αποτελεσμάτων** για τη μέτρηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων με βάση στατιστικά δεδομένα, τα οποία μπορούν να συμπληρώνονται από δεδομένα απογραφών, δεδομένα διοικητικού χαρακτήρα και/ή δεδομένα ερευνών. Η εν λόγω δέσμη ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες που επικρατούν σε εθνικό επίπεδο και τη διαθέσιμη βάση στοιχείων.

Ο κατωτέρω πίνακας συνοψίζει τον προβλεπόμενο κύκλο παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και αξιολόγησης:

---

⁴⁴ SWD(2020) 530 final.

⁴⁵ Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων [[EE C 303 της 14.12.2007, σ. 17](#)].

Τακτικές έρευνες (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ)	Εκθέσεις των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά	Έκθεση σχετικά με τη χρήση ενωσιακών κονδυλίων	Παρακολούθηση από την κοινωνία των πολιτών	Εκθέσεις παρακολούθησης της Επιτροπής	Αξιολογήσεις και μελλοντική πρόταση πολιτικής
Συλλογή δεδομένων: 2020 Αποτελέσματα: 2021	Εθνικά στρατηγικά πλαίσια: 2021		1ος γύρος εθνικών εκθέσεων της κοινωνίας των πολιτών: άνοιξη 2022	Έκθεση της Επιτροπής για τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια: φθινόπωρο 2022	
	Εθνικές εκθέσεις εφαρμογής: 2023		2ος γύρος εθνικών εκθέσεων της κοινωνίας των πολιτών: άνοιξη 2024	Έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή: φθινόπωρο 2024	
Συλλογή δεδομένων: 2024 Αποτελέσματα: 2025		Έκθεση σχετικά με τα ορόσημα των δεικτών αποτελεσμάτων: 2024			Εμπειριστατωμένη αξιολόγηση του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά
	Εθνικές εκθέσεις εφαρμογής: 2025		3ος γύρος εκθέσεων της κοινωνίας των πολιτών: άνοιξη 2026	Έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή: φθινόπωρο 2026	
Συλλογή δεδομένων: 2028 Αποτελέσματα: 2029	Εθνικές εκθέσεις εφαρμογής: 2027	Έκθεση σχετικά με τους στόχους των δεικτών αποτελεσμάτων: 2029	4ος γύρος εκθέσεων της κοινωνίας των πολιτών: άνοιξη 2028	Έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή: φθινόπωρο 2028	
	Εθνικές εκθέσεις εφαρμογής: 2029				Πρόταση παρακολούθησης που υποβάλλεται από την Επιτροπή: 2030 Εκ των υστέρων αξιολόγηση

- **Επεξηγηματικά έγγραφα (για οδηγίες)**

Άνευ αντικειμένου.

- **Αναλυτική επεξήγηση των επιμέρους διατάξεων της πρότασης**

Οι συστάσεις 1-4 αφορούν τους οριζόντιους στόχους της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής, και προτείνουν μέτρα για μεγαλύτερη πρόοδο στους συγκεκριμένους τομείς.

Οι συστάσεις 5-10 αφορούν τους τομεακούς στόχους για την εξασφάλιση αποτελεσματικής και ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε συμπεριληπτική γενική εκπαίδευση, ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση, ποιοτική υγειονομική περίθαλψη και κοινωνικές υπηρεσίες, κατάλληλη και χωρίς διαχωρισμούς στέγαση και βασικές υπηρεσίες.

Οι συστάσεις 11-27 αφορούν την ανάγκη ενίσχυσης των εταιρικών σχέσεων και της θεσμικής ικανότητας των πολλών ενδιαφερομένων που συμμετέχουν σ' αυτό το διατομεακό πεδίο.

Οι συστάσεις 11-13 ζητούν από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά διαθέτουν τους πόρους και την εντολή που χρειάζονται προκειμένου να συντονίσουν αποτελεσματικά την εφαρμογή των εθνικών πολιτικών για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

Οι συστάσεις 14 και 15 παροτρύνουν τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τη συμμετοχή των φορέων για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και να στηρίζουν την ανεξαρτησία και τη συνεργασία τους με όλους τους οικείους φορείς.

Οι συστάσεις 16-20 καλούν τα κράτη μέλη να προωθήσουν περαιτέρω και να υποστηρίξουν τους φορείς που δραστηριοποιούνται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του εθνικού στρατηγικού πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

Οι συστάσεις 21-27 δίνουν έμφαση στη συνεργασία και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Οι συστάσεις 28-34 προτείνουν τρόπους για την αποτελεσματικότερη χρήση της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης.

Οι συστάσεις 35-39 αναθεωρούν τις ρυθμίσεις παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων, με στόχο να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος που συνεπάγεται η υποβολή εκθέσεων και να δοθεί στην Επιτροπή και στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ η δυνατότητα να παρέχουν μεγαλύτερη στήριξη με τη χρήση κοινής δέσμης δεικτών για τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα, προκειμένου να παρακολουθείται η πρόοδος που σημειώνεται προς την επίτευξη των κύριων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της Ένωσης.

Πρόταση

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292, σε συνδυασμό με το άρθρο 19 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου⁴⁶ θεσπίζει πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε ολόκληρη την Ένωση όσον αφορά την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική προστασία — συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης—, τις κοινωνικές παροχές και την πρόσβαση σε παρεχόμενα αγαθά και υπηρεσίες, όπως η στέγαση. Σκοπός της παρούσας σύστασης είναι να συμβάλει στην αποτελεσματική εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας.
- (2) Η απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ⁴⁷ υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν τη δημόσια υποκίνηση βίας ή μίσους λόγω φυλής, χρώματος, θρησκείας, γενεαλογικών καταβολών ή εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής και να διασφαλίσουν ότι τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά κίνητρα θεωρούνται επιβαρυντική περίσταση ή, εναλλακτικά, ότι μπορούν να ληφθούν υπόψη από τα εθνικά δικαστήρια κατά τον καθορισμό των ποινών. Σκοπός της παρούσας σύστασης είναι να ενταθεί ο αγώνας κατά της ρητορικής μίσους, των εγκλημάτων μίσους και της βίας κατά των Ρομά. Σύμφωνα με την οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁴⁸, με την οποία θεσπίζονται ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας, η σύσταση αποσκοπεί επίσης στην προώθηση της στήριξης των Ρομά που πέφτουν θύματα τέτοιων εγκλημάτων.
- (3) Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων⁴⁹ καθορίζει μια σειρά αρχών για τη στήριξη και την αύξηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου

⁴⁶ Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής ([EE L 180 της 19.7.2000, σ. 22](#)).

⁴⁷ Απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου ([EE L 328 της 6.12.2008, σ. 55](#)).

⁴⁸ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου ([EE L 315 της 14.11.2012, σ. 57](#)).

⁴⁹ [Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων](#).

προσανατολισμού. Η στόχευση ομάδων που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού έχει καθοριστική σημασία για τη στήριξη της εφαρμογής των αρχών του κοινωνικού πυλώνα. Η παρούσα σύσταση συμβάλλει επίσης στη βιώσιμη ανάπτυξη ισότιμων και χωρίς αποκλεισμούς δημοκρατικών κοινωνιών, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών⁵⁰.

- (4) Η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων (2021-2027)⁵¹, τον κανονισμό για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο⁵² και τον κανονισμό για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής⁵³. Οι εν λόγω προτάσεις αναφέρονται στην ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων ως οριζόντιες αρχές που θα πρέπει να γίνονται σεβαστές κατά την υλοποίηση των ταμείων. Η πρόταση για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ καλεί συγκεκριμένα τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να διασφαλίσουν την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων⁵⁴ κατά την υλοποίηση προγραμμάτων και αναφέρεται στην προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και στην ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων όπως οι Ρομά⁵⁵, στόχος που συνδέεται με τον αναγκαίο πρόσφορο όρο ενός εθνικού στρατηγικού πλαισίου για τους Ρομά. Εν αναμονή της θέσπισης των εν λόγω μέτρων, η παρούσα σύσταση έχει ως στόχο να συνδέσει ρητά τα ταμεία της Ένωσης⁵⁶ με τις προτεραιότητες πολιτικής για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.
- (5) Η ανακοίνωση της Επιτροπής της 3ης Μαρτίου 2010 με τίτλο «Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» (στο εξής: στρατηγική «Ευρώπη 2020») έδωσε σημαντική ώθηση στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, θέτοντας κοινούς ευρωπαϊκούς στόχους

⁵⁰ [«Να αλλάξουμε τον κόσμο μας:η Ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη»](#), Ηνωμένα Έθνη, 2015.

⁵¹ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων («πρόταση κανονισμού περί κοινών διατάξεων») [[COM\(2018\) 375 final](#) της 29.5.2018].

⁵² Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ («πρόταση ΕΚΤ+») [[COM\(2018\) 382 final](#) της 30.5.2018].

⁵³ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής («Πρόταση για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής») [[COM\(2018\) 372 final της 29.5.2018](#)].

⁵⁴ Άρθρο 6 της πρότασης ΕΚΤ+ [[COM\(2018\) 382 final](#)].

⁵⁵ Άρθρο 4 παράγραφος 1 σημείο viii) της πρότασης ΕΚΤ+ [[COM\(2018\) 382 final](#)].

⁵⁶ Περιλαμβάνονται ταμεία που προβλέπονται και/ή περιλαμβάνονται στις εξής πράξεις: Πρόταση κανονισμού περί κοινών διατάξεων, [COM\(2018\) 375 final](#). Πρόταση για το ΕΚΤ+, [COM\(2018\) 382 final](#); Πρόταση για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, [COM\(2018\)372 final](#). Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος InvestEU, [COM\(2020\) 403 final της 29.5.2020](#). Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, [COM\(2020\) 408 final της 28.5.2020](#). Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος «Δικαιώματα και αξίες», [COM\(2018\) 383 final](#) της 30.5.2018. Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος «Erasmus»: το πρόγραμμα της Ένωσης για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 288/2013, [COM\(2018\) 367 final της 30.5.2018](#). Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με τη δράση της Ένωσης στον τομέα της υγείας για την περίοδο 2021-2027 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 282/2014, [COM\(2020\) 405 final της 28.5.2020](#).

για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και για τη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων και των ποσοστών απασχόλησης. Οι στόχοι αυτοί δεν μπορούν να επιτευχθούν αν δεν υπάρξουν βελτιώσεις όσον αφορά την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των πολιτών Ρομά, τομείς για τους οποίους η παρούσα σύσταση παρέχει ειδική καθοδήγηση.

- (6) Η ανακοίνωση της Επιτροπής, της 5ης Απριλίου 2011, με τίτλο «Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020», η οποία παροτρύνει τα κράτη μέλη να προωθήσουν συνολικά την κοινωνική και οικονομική ένταξη των Ρομά και να θέσουν στόχους στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγειονομικής περίθαλψης και της στέγασης, εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 19 Μαΐου 2011. Παρά τους περιορισμούς στον αρχικό σχεδιασμό, το πλαίσιο είχε σημαντική ενωσιακή προστιθέμενη αξία, την οποία αξιοποιεί περαιτέρω η παρούσα σύσταση, μεταξύ άλλων ενσωματώνοντας τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την εφαρμογή του πλαισίου.
- (7) Η σύσταση του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2013, για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη⁵⁷ σχεδιάστηκε με σκοπό την ενίσχυση των εθνικών μέτρων ένταξης των Ρομά. Καλεί τα κράτη μέλη να ενημερώνουν σε ετήσια βάση την Επιτροπή για κάθε μέτρο που λαμβάνουν σύμφωνα με τη σύσταση και για οποιαδήποτε πρόοδο σημειώνουν όσον αφορά την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά. Η παρούσα σύσταση βασίζεται στην πείρα που έχει αντληθεί, επανεξετάζει τα μέτρα που έχουν ληφθεί και τα επεκτείνει.
- (8) Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά»⁵⁸, η Επιτροπή κλήθηκε να προβεί σε ενδιάμεση αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά για το 2020 και να προτείνει, σ' αυτή τη βάση, μια πρωτοβουλία για την περίοδο μετά το 2020. Παρά το γεγονός ότι η αξιολόγηση αναγνωρίζει την προστιθέμενη αξία του πλαισίου, επισημαίνει ότι οι Ρομά στην Ευρώπη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις και κοινωνικοοικονομικό αποκλεισμό.
- (9) Η αξιολόγηση και τα συμπεράσματα που συνήγαγαν από αυτή το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και διάφορες ευρωπαϊκές και εθνικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών⁵⁹ καταδεικνύουν την ανάγκη να ανανεωθεί και να ενισχυθεί η δέσμευση για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά. Η δέσμευση αυτή αναμένεται ότι θα στρέψει την προσοχή ειδικά στην καταπολέμηση των διακρίσεων — συμπεριλαμβανομένου του αντισιγανισμού, μιας ιδιαίτερης μορφής ρατσισμού κατά των Ρομά— και στη λήψη μέτρων στους τέσσερις τομείς κοινωνικοοικονομικής

⁵⁷ [EE C 378 της 24.12.2013, σ. 1.](#)

⁵⁸ Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά» ([15406/16](#)).

⁵⁹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2019, σχετικά με την ανάγκη, στην περίοδο μετά το 2020, για ένα ισχυρότερο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά και για την ενίσχυση του αγώνα κατά της αθιγανοφοβίας ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 24ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την οικονομία της ευημερίας ([13432/19](#)), στα οποία καλείται η Επιτροπή να ανανεώσει τη δέσμευση για την ένταξη των Ρομά. Επιπλέον, στη διάσκεψη υψηλού επιπέδου σχετικά με το πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι στις 4-5 Μαρτίου 2019, οι συμμετέχοντες κάλεσαν την Επιτροπή να προτείνει ένα νέο φιλόδοξο ενωσιακό πλαίσιο για την περίοδο μετά το 2020 και, παράλληλα, κάλεσαν τα κράτη μέλη και τις χώρες της διεύρυνσης να ενισχύσουν τις δεσμεύσεις τους όσον αφορά την ένταξη των Ρομά. Ενημέρωση από την Προεδρία ([7003/19](#) της 14.3.2019).

ένταξης, δηλ. την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση⁶⁰. Θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζει τις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων και την πολυμορφία μεταξύ του πληθυσμού Ρομά: να διασφαλίζει τη συμμετοχή των Ρομά στον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στρατηγικών για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά: να βελτιώνει τον καθορισμό στόχων, τη συλλογή δεδομένων, την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων και να καθιστά τις γενικές πολιτικές πιο ευαίσθητες ως προς την ισότητα και την ένταξη των Ρομά.

- (10) Η παρούσα σύσταση βασίζεται επίσης σε διάφορες διαπιστώσεις που είχαν ήδη διατυπωθεί σε ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁶¹, σε συμπεράσματα του Συμβουλίου⁶² και σε ανακοινώσεις της Επιτροπής⁶³.
- (11) Με βάση το «πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020», η Επιτροπή ανέπτυξε δέσμη μέτρων η οποία περιλαμβάνει την παρούσα σύσταση και την ανακοίνωση με τίτλο «Μια Ένωση ισότητας: Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά» (στο εξής: ανακοίνωση)⁶⁴. Η ανακοίνωση θέτει, σε ενωσιακό επίπεδο, βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους καθώς και ελάχιστες δεσμεύσεις για όλα τα κράτη μέλη, ενδεχομένως με τη συνδρομή των εθνικών προσπαθειών και τη στήριξη της ΕΕ, ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο και το μέγεθος του πληθυσμού των Ρομά. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, έξι στους δέκα Ευρωπαίους εξακολουθούν να πιστεύουν ότι οι διακρίσεις σε βάρος των Ρομά είναι εκτεταμένες στη χώρα τους, ενώ περισσότεροι από έξι στους δέκα συμφωνούν ότι η κοινωνία θα μπορούσε να επωφεληθεί από την καλύτερη ενσωμάτωση των Ρομά⁶⁵. Πρωταρχικός στόχος της παρούσας σύστασης είναι να συμβάλει στην προώθηση της ισότητας και της καταπολέμησης του αποκλεισμού των Ρομά, με την ενεργητική συμμετοχή των ίδιων.
- (12) Η πανδημία της COVID-19 συνεπάγεται την ακραία έκθεση των αποκλεισμένων και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων Ρομά σε αρνητικές επιπτώσεις για την υγεία τους και την κοινωνικοοικονομική κατάστασή τους, γεγονός που κινδυνεύει να εντείνει περαιτέρω τις υφιστάμενες ανισότητες. Η παρούσα σύσταση επιδιώκει να μειώσει τις διαρθρωτικές ανισότητες που πλήττουν τους Ρομά, αντιμετωπίζοντας την

⁶⁰ Όσον αφορά την ανάγκη σαφέστερης εστίασης στην καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων στο πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο μετά το 2020, βλ. τις [συστάσεις των εμπειρογνομιόνων](#) οι οποίες διατυπώθηκαν στον απόηχο του συνεδρίου για τον αντιτσιγγανισμό. «Πώς θα αντιμετωπιστεί ο αντιτσιγγανισμός στο πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά μετά το 2020;» (Βιέννη, 27.11.2018).

⁶¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 15ης Απριλίου 2015, με την ευκαιρία της Διεθνούς Ημέρας των Ρομά — αθιγγοφοβία στην Ευρώπη και αναγνώριση από την ΕΕ της ημέρας μνήμης της γενοκτονίας των Ρομά κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο [[P8_TA\(2015\)_0095](#)]. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με πτυχές της ένταξης των Ρομά στην ΕΕ οι οποίες άπτονται των θεμελιωδών δικαιωμάτων: καταπολεμώντας την αθιγγοφοβία ([P8_TA\(2017\)0413](#)). Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2019, σχετικά με την ανάγκη, στην περίοδο μετά το 2020, για ένα ισχυρότερο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά και για την ενίσχυση του αγώνα κατά της αθιγγοφοβίας [[P8_TA\(2019\)0075](#)].

⁶² Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά» ([15406/16](#)).

⁶³ Η Επιτροπή συντάσσει [ετήσιες εκθέσεις](#) από το 2013.

⁶⁴ COM(2020) 620 final.

⁶⁵ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο [493](#). Οι διακρίσεις στην ΕΕ (τα πρώτα αποτελέσματα ανακοινώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2019).

περιορισμένη πρόσβαση σε καθαρό νερό⁶⁶, υποδομές υγιεινής και υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης· την έλλειψη εγκαταστάσεων και ψηφιακών δεξιοτήτων που δίνουν τη δυνατότητα στους ανθρώπους να συμμετέχουν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση· τα υψηλά επίπεδα οικονομικής επισφάλειας, τα υπερπλήρη νοικοκυριά και τους διαχωρισμένους οικισμούς ή καταυλισμούς.

- (13) Στο πλαίσιο του αυξανόμενου λαϊκισμού⁶⁷ και ρατσισμού εντός της Ένωσης⁶⁸, πρέπει να δοθεί έμφαση στην καταπολέμηση και την πρόληψη των διακρίσεων, μεταξύ άλλων με την αντιμετώπιση του αντισιγανισμού, που αποτελεί γενεσιουργό αιτία και παράγοντα όξυνσης των διακρίσεων και του αποκλεισμού. Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού (2020-2025)⁶⁹ αναγνωρίζει αυτή την ανάγκη και καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα για την καταπολέμηση του ρατσισμού. Ο αντισιγανισμός εξακολουθεί να αποτελεί ευρέως αποδεκτή⁷⁰ μορφή ρατσισμού, που πηγάζει από τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντιλαμβάνεται και μεταχειρίζεται εκείνους που θεωρούνται «τσιγγάνοι» στο πλαίσιο μιας διεργασίας ιστορικής «ετεροποίησης», η οποία βασίζεται σε ακόμη και ακούσια ή ασυνείδητα στερεότυπα και συμπεριφορές. Από το 2005 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χρησιμοποιεί τον όρο «αντισιγανισμός» στις εκθέσεις και τα ψηφίσματά του⁷¹. Αρκετοί διεθνείς οργανισμοί και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν αναγνωρίσει το φαινόμενο αυτό, γνωστό και ως ρατσισμός κατά των Ρομά, αθιγγανοφοβία και αντιαθιγανισμός. Το 2016 το Συμβούλιο αναγνώρισε την ανάγκη να καταπολεμηθεί «κάθε μορφή ρατσισμού κατά των Ρομά, οι οποίες καλούνται συχνά αθιγγανοφοβία,

⁶⁶ Βλ. πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2020, σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης (αναδιτύπωση) — Πολιτική συμφωνία ([ST_606_2020_REV_1](#)), η οποία απαιτεί από τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να βελτιωθεί ή να διατηρηθεί η πρόσβαση όλων —και ιδίως των ευάλωτων και περιθωριοποιημένων ομάδων— σε νερό ανθρώπινης κατανάλωσης (άρθρο 16), και διευκρινίζει ότι θα ήταν σημαντικό οι ομάδες αυτές να περιλαμβάνουν μειονοτικές κουλτούρες όπως οι Ρομά και οι Travellers (Ταξιδευτές) (αιτιολογική σκέψη 31).

⁶⁷ «The Relentless Rise of Populism in Europe» (Η αμείλικτη άνοδος του λαϊκισμού στην Ευρώπη). Niall McCarthy, 2 Μαΐου 2019, [Statista](#).

⁶⁸ «Widespread racism continues to plague Europe» (Ο εκτεταμένος ρατσισμός εξακολουθεί να μαστίζει την Ευρώπη). Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, 20 Ιουνίου 2019, [δημοσίευση βάσει της έκθεσης του 2019 για τα θεμελιώδη δικαιώματα](#), Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, 6 Ιουνίου 2019.

⁶⁹ COM(2020) 565 final.

⁷⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI), [Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 3](#) σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας κατά των Ρομά/Τσιγγάνων, που εκδόθηκε στις 6 Μαρτίου 1998. Στο προοίμιο της [σύστασης γενικής πολιτικής αριθ. 13 σχετικά με την καταπολέμηση του αντισιγανισμού και των διακρίσεων κατά των Ρομά](#), αναφέρεται εκ νέου ότι ο αντισιγανισμός είναι μια ιδιαίτερα επίμονη, βίαιη, επαναλαμβανόμενη και συνηθισμένη μορφή ρατσισμού.

⁷¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28ης Απριλίου 2005, σχετικά με την κατάσταση των Ρομά στην Ευρωπαϊκή Ένωση (P6_TA(2005)0151), ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 15ης Απριλίου 2015, με την ευκαιρία της Διεθνούς Ημέρας των Ρομά — αθιγγανοφοβία στην Ευρώπη και αναγνώριση από την ΕΕ της ημέρας μνήμης της γενοκτονίας των Ρομά κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ([P8_TA\(2015\)0095](#)), ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με πτυχές της ένταξης των Ρομά στην ΕΕ οι οποίες άπτονται των θεμελιωδών δικαιωμάτων: καταπολεμώντας την αθιγγανοφοβία ([P8_TA\(2017\)0413](#)), ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2019, σχετικά με την ανάγκη, στην περίοδο μετά το 2020, για ένα ισχυρότερο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά και για την ενίσχυση του αγώνα κατά της αθιγγανοφοβίας ([P8_TA\(2019\)0075](#)).

καθώς συνιστούν βασική αιτία του κοινωνικού αποκλεισμού τους και των διακρίσεων σε βάρος τους»⁷².

- (14) Κατά τη στόχευση του πληθυσμού των Ρομά, είναι σημαντικό να αναγνωριστούν οι ιδιαίτερες ανάγκες ή τα ευάλωτα σημεία ορισμένων ομάδων⁷³, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων, των παιδιών, των ΛΟΑΤΚΙ+ και των ηλικιωμένων Ρομά, των Ρομά με αναπηρία, των Ρομά που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών ή απάτριδες, καθώς και των μετακινούμενων Ρομά της ΕΕ. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα σύσταση λαμβάνει υπόψη τη σημασία που έχει να αντιμετωπιστούν οι πολλαπλές διακρίσεις⁷⁴. Προτείνει μέτρα για τη βελτιωμένη προστασία και ένταξη των παιδιών Ρομά, τα οποία είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα στις διακρίσεις και τον διαχωρισμό. Επιπλέον, επιδιώκει να δημιουργήσει ευκαιρίες και να αξιοποιήσει το ανεκμετάλλευτο δυναμικό των νέων Ρομά, αυξάνοντας την ενεργητική συμμετοχή τους σε προγράμματα και μέτρα που απευθύνονται στους νέους⁷⁵, όπως εκείνα που αναφέρονται στην ανακοίνωση με τίτλο «Στήριξη της απασχόλησης των νέων: Γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά»⁷⁶.
- (15) Αναγνωρίζοντας την ποικιλομορφία που υπάρχει μεταξύ των Ρομά, ο όρος «Ρομά» χρησιμοποιείται ως γενικός όρος που καλύπτει διάφορες ομάδες καταγωγής Ρομανί, όπως τους Ρομά, τους Σίντι, τους Καλέ, τους Τσιγγάνους, τους Αθίγγανους και τους Ρουντάρι. Περιλαμβάνει επίσης ομάδες όπως τους Ασκάλι, τους Αιγύπτιους, τους Γιενίς, τις Ανατολικές ομάδες (συμπεριλαμβανομένων των Ντομ, των Λομ, των Ρομ και των Αμπντάλ), καθώς και πλανόβιους πληθυσμούς, συμπεριλαμβανομένης της εθνοτικής ομάδας Travellers, ή πληθυσμούς που χαρακτηρίζονται με τον διοικητικό όρο «Gens du voyage», και τους πληθυσμούς που αυτοπροσδιορίζονται ως Τσιγγάνοι ή Γύφτοι, χωρίς να αρνούνται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων ομάδων.
- (16) Στο πλαίσιο της ενδοενωσιακής κινητικότητας πρέπει να γίνεται σεβαστό το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης και οι όροι άσκησής του. Το εν λόγω δικαίωμα προϋποθέτει επαρκείς πόρους και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη

⁷² Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά» ([15406/16](#)).

⁷³ Ισχύει για διάφορα πλαίσια, π.χ. για την εμπορία ανθρώπων, τα θύματα της οποίας είναι κυρίως γυναίκες και παιδιά Ρομά.

⁷⁴ Ο όρος «πολλαπλές διακρίσεις» χρησιμοποιείται ως γενική έννοια για να περιγράψει κάθε περίπτωση διακρίσεων που οφείλονται σε περισσότερους από έναν λόγους και εκδηλώνονται με δύο πιθανούς τρόπους: μπορούν να λάβουν τη μορφή «σφωρευτικών διακρίσεων», όταν οι διακρίσεις οφείλονται σε περισσότερους από έναν διακριτούς λόγους, και τη μορφή «διατομεακών διακρίσεων», όταν δύο ή περισσότεροι λόγοι διακρίσεων συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους κατά τρόπο ώστε οι διακρίσεις να είναι αδιαχώριστες ή αλληλένδετες. «Tackling Multiple Discrimination. Practices, policies and laws» (Αντιμέτωπη των πολλαπλών διακρίσεων – Πρακτικές, πολιτικές και νόμοι). Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ([2007](#)). «Multiple Discrimination in EU Law: Opportunities for Legal Responses to Intersectional Gender Discrimination» (Οι πολλαπλές διακρίσεις στο δίκαιο της ΕΕ: Ευκαιρίες για νομικές απαντήσεις στις διατομεακές διακρίσεις λόγω φύλου.). Ευρωπαϊκό δίκτυο νομικών εμπειρογνομόνων στον τομέα της ισότητας των φύλων. Ευρωπαϊκή Επιτροπή ([2009](#)).

⁷⁵ Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Επιταχύνοντας τη διαδικασία ένταξης των Ρομά» ([15406/16](#)).

⁷⁶ Ανακοίνωση με τίτλο «Στήριξη της απασχόλησης των νέων: Γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά», [COM\(2020\) 276 final](#) της 1.7.2020. Πρόταση της Επιτροπής για σύσταση του Συμβουλίου με τίτλο «Για μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» [[COM\(2020\) 277 final](#) της 1.7.2020]. Πρόταση της Επιτροπής για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK) για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα [[COM\(2020\) 275 final](#) της 1.7.2020].

ασθενείας, σύμφωνα με την οδηγία 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁷⁷. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να επιδιωχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά και να ληφθούν μέτρα για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής τους ένταξης στο κράτος μέλος καταγωγής τους, καθώς και στο κράτος μέλος κατοικίας τους.

- (17) Η παρούσα σύσταση, μολονότι αναγνωρίζει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιλέγουν τις δικές τους μεθόδους παρακολούθησης, τονίζει τη σημασία της συλλογής δεδομένων, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (γενικό κανονισμό για την προστασία των δεδομένων)⁷⁸ και τις κατευθυντήριες γραμμές του 2018 για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα, που δημοσιεύθηκαν από την υποομάδα για τα δεδομένα σχετικά με την ισότητα της ομάδας υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την ισότητα και την πολυμορφία⁷⁹. Η παρούσα σύσταση αναγνωρίζει επίσης τη σημασία των δεικτών ως μεθόδου παρακολούθησης. Οι εν λόγω δείκτες μπορούν να επιλεγούν από μια δέσμη δεικτών για τη μέτρηση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά η οποία έχει καταρτιστεί από κοινού από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη⁸⁰.
- (18) Η παρούσα σύσταση εστιάζεται ρητώς σε μέτρα για την προώθηση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά, χωρίς να επιδιώκει τον αποκλεισμό άλλων περιθωριοποιημένων και μειονεκτουσών ομάδων. Τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να βασίζονται στις ίδιες αρχές σε συγκρίσιμες συνθήκες. Από την άποψη αυτή, εξακολουθούν να ισχύουν οι κοινές βασικές αρχές για την ένταξη των Ρομά⁸¹. Η ανακοίνωση παρέχει περαιτέρω κατευθυντήριες γραμμές για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά.

Σκοπός της παρούσας σύστασης είναι να διατρανώσει τη μακροπρόθεσμη δέσμευση που έχει αναληφθεί για την υλοποίηση των κοινών στόχων όσον αφορά την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, και να παράσχει νέες και εμπλουτισμένες κατευθυντήριες γραμμές,

⁷⁷ Οδηγία 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ ([EE L 158 της 30.4.2004, σ. 77](#)).

⁷⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) ([EE L 119 της 4.5.2016, σ. 1](#)).

⁷⁹ Κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και της χρήσης δεδομένων σχετικά με την ισότητα (2018). Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο συνέστησε την ανάπτυξη κατάλληλων μεθοδολογιών για τη συλλογή χρήσιμων δεδομένων σχετικά με την ένταξη των Ρομά σε όλα τα κράτη μέλη. «Πρωτοβουλίες πολιτικής της ΕΕ και η χρηματοδοτική στήριξή της για την ένταξη των Ρομά: πραγματοποιήθηκε σημαντική πρόοδος την τελευταία δεκαετία, αλλά απαιτούνται περαιτέρω επιτόπιες προσπάθειες». [Ειδική έκθεση αριθ. 14/2016](#).

⁸⁰ Παράρτημα 2 της ανακοίνωσης.

⁸¹ Οι [κοινές βασικές αρχές](#) συζητήθηκαν στην πρώτη ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την ένταξη των Ρομά, τον Απρίλιο του 2009, και υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο EPSCO στις 8 Ιουνίου 2009. Το Συμβούλιο, στα συμπεράσματά του, κάλεσε τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη, όπου ήταν δυνατόν, τις κοινές βασικές αρχές κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών. Συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO σχετικά με την ένταξη των Ρομά ([8 Ιουνίου 2009](#)).

καθορίζοντας μέτρα τα οποία μπορούν να εγκριθούν από τα κράτη μέλη με σκοπό την επίτευξη αυτών των στόχων.

ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

1. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά και να τα κοινοποιήσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έως τον Σεπτέμβριο του 2021. Σύμφωνα με το εθνικό και το ενωσιακό δίκαιο, τους διαθέσιμους πόρους και τις εθνικές περιστάσεις — όπως το μέγεθος, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση, οι ιδιαίτερες ανάγκες και η ιθαγένεια του πληθυσμού των Ρομά στην επικράτειά τους—, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν τη συνάφεια των μέτρων που προτείνονται στη σύσταση με το εθνικό πλαίσιο και να τα εφαρμόσουν με αναλογικό και επιλεκτικό τρόπο, σε στενή συνεργασία με όλους τους οικείους ενδιαφερομένους. Τα κράτη μέλη, όταν αξιολογούν τη συνάφεια των μέτρων, θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο καθοδήγησής τους από οικειοθελείς ελάχιστες δεσμεύσεις και, ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο, από πιθανές επιπλέον προσπάθειες, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση.

Οριζόντιοι στόχοι: ισότητα, ένταξη και συμμετοχή

2. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την έγκριση και την εφαρμογή μέτρων με σκοπό την προώθηση της ισότητας και την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων και των γενεσιουργών αιτιών τους. Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα τα οποία:

- α) να εντείνουν τον αγώνα κατά των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων, της παρενόχλησης, των στερεοτύπων, της φρασεολογίας που στρέφεται κατά των Ρομά, της ρητορικής μίσους, των εγκλημάτων μίσους και της βίας κατά των Ρομά, συμπεριλαμβανομένης της υποκίνησης σε αυτά, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός αυτού, ιδίως στο πλαίσιο της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, της εφαρμογής και της επιβολής της οδηγίας 2000/43/ΕΚ, της απόφασης-πλαίσιου 2008/913/ΔΕΥ και της οδηγίας 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁸².
- β) να αναπτύσσουν και να προωθούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα στήριξης των θυμάτων, σύμφωνα με την οδηγία 2012/29/ΕΕ, και να παρέχουν στοχευμένη βοήθεια σε Ρομά που πέφτουν θύματα εγκλημάτων μίσους και διακρίσεων·
- γ) να καταπολεμούν τις πολλαπλές και διαρθρωτικές⁸³ διακρίσεις σε βάρος των Ρομά και, ειδικότερα, των γυναικών Ρομά, των παιδιών Ρομά, των ΛΟΑΤΚΙ+ Ρομά, των Ρομά με αναπηρία, των ηλικιωμένων Ρομά, των ανιθαγενών Ρομά και των μετακινούμενων Ρομά της ΕΕ·
- δ) να ευαισθητοποιούν ως προς το γεγονός ότι οι προσπάθειες για την καταπολέμηση των πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις είναι συνυφασμένες με

⁸² Οδηγία 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2010, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων) ([EE L 95 της 15.4.2010, σ. 1](#)).

⁸³ Οι συστημικές ή διαρθρωτικές διακρίσεις θεωρούνται έκδηλες στις ανισότητες που προκύπτουν από τη νομοθεσία, την πολιτική και την πρακτική και απορρέουν όχι εκ προθέσεως αλλά από μια σειρά θεσμικών παραγόντων κατά την εκπόνηση, την εφαρμογή και την επανεξέταση των νομικών πράξεων, των πολιτικών και των πρακτικών. «Roma and Traveller Inclusion: Towards a new EU Framework, Learning from the work of equality bodies» (Ένταξη των Ρομά και των Traveller: Προς ένα νέο ενωσιακό πλαίσιο — Διδάγματα από τις εργασίες των φορέων ισότητας), Equinet Perspective, Ιούνιος του 2020.

τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση του αντισιγανισμού και του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού, καθώς όλες τους εξυπηρετούν τον ευρύτερο στόχο της ισότητας·

- ε) να αναλύουν και να αναγνωρίζουν το φαινόμενο του αντισιγανισμού, και να προβάλλουν την ύπαρξή του, τις μορφές που λαμβάνει και τις επιβλαβείς συνέπειές του, αξιοποιώντας τα μέσα ενημέρωσης, τα σχολικά προγράμματα και άλλους τρόπους, και να καταρτίζουν τους δημόσιους υπαλλήλους και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου·
- στ) να προωθούν πολυπολιτισμικές δραστηριότητες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης στα σχολεία·
- ζ) να προάγουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με την κουλτούρα, τη γλώσσα και την ιστορία των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων της μνήμης του Ολοκαυτώματος των Ρομά και των διαδικασιών συμφιλίωσης, μεταξύ άλλων με την παροχή σχετικής κατάρτισης στους εκπαιδευτικούς και τον σχεδιασμό κατάλληλων σχολικών προγραμμάτων, δεδομένου ότι η ευαισθητοποίηση αυτή έχει καθοριστική σημασία για να περιοριστούν οι προκαταλήψεις και ο αντισιγανισμός, ως σημαντικές αιτίες διακρίσεων·
- (α) η) να προωθούν θετικά αφηγήματα σχετικά με τους Ρομά και πρότυπα, με μέσα όπως η στήριξη των διακοινοτικών συναντήσεων και της διαπολιτισμικής μάθησης.

3. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες για την καταπολέμηση του εξαιρετικά υψηλού ποσοστού των Ρομά που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας και της υλικής και κοινωνικής στέρησης, προκειμένου να υποστηριχθούν αποτελεσματικά η ισότητα και η χωρίς διακρίσεις μεταχείριση των Ρομά. Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα τα οποία:

- α) να αυξάνουν και να βελτιώνουν τη διοχέτευση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ανάπτυξη υποδομών και πολιτικές κοινωνικής συνοχής·
- β) να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε κατάλληλα συστήματα κοινωνικής προστασίας (τόσο εισοδηματική στήριξη όσο και παροχές σε είδος και παροχή υπηρεσιών) για τους μειονεκτούντες Ρομά·
- γ) να συνδυάζουν την εισοδηματική στήριξη με μέτρα ενεργοποίησης για την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας· να προωθούν τον σημαντικό ενστερνισμό τους από τους δυνητικούς αποδέκτες·
- δ) να εξασφαλίζουν ότι δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην πρόληψη και την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας, μεταξύ άλλων με τη λήψη αυστηρότερων εθνικών μέτρων που να συνυπολογίζουν τους μηχανισμούς που διαιωνίζουν τη διαγενεακή φτώχεια και την ανάγκη στήριξης των παιδιών Ρομά και των οικογενειών τους στους αλληλένδετους τομείς της απασχόλησης, των κοινωνικών υπηρεσιών, της εκπαίδευσης και της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, της υγείας, της στέγασης και της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, της διατροφής και της πρόσβασης σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες·
- (β) ε) να στηρίζουν την απόκτηση χρηματοοικονομικών γνώσεων (από νεαρούς ενήλικες / μέλη οικογένειας), συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης

των δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων και προγραμματισμού στο πλαίσιο των μέτρων ενδυνάμωσης και οικονομικής ένταξης.

4. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν την ουσιαστική συμμετοχή και διαβούλευση των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των παιδιών και των νέων, προκειμένου να δοθεί αποτελεσματική στήριξη στην ισότητα και τη χωρίς διακρίσεις μεταχείριση των Ρομά. Για την επίτευξη αυτού του στόχου θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να ληφθούν μέτρα τα οποία:
- α) να στηρίζουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, με την προώθηση της συμμετοχής —ιδίως των γυναικών και των νέων Ρομά— στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή·
  - β) να προωθούν την οικοδόμηση ικανοτήτων και την ανάληψη ηγετικού ρόλου στην κοινωνία των πολιτών των Ρομά, ώστε να μπορούν οι Ρομά να συμμετέχουν σε όλα τα στάδια του κύκλου πολιτικής και στη δημόσια ζωή γενικότερα·
  - γ) να προωθούν την απασχόληση των επαγγελματιών Ρομά σε δημόσιους οργανισμούς, προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάπτυξη προτύπων και η πολυμορφία και να τροφοδοτηθεί η διαδικασία χάραξης πολιτικής με την απαραίτητη εμπειρογνώσια και την ακριβή γνώση των αναγκών·
  - δ) να ευαισθητοποιούν τις περιθωριοποιημένες κοινότητες των Ρομά ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα και τις ευθύνες των πολιτών·
  - ε) να συντονίζουν τους πόρους, τα δίκτυα και την εμπειρογνώσια σε όλους τους τομείς, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή των νέων Ρομά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να ενισχυθεί ο ηγετικός ρόλος τους.

Τομεακοί στόχοι

Πρόσβαση σε ποιοτική και συμπεριληπτική γενική εκπαίδευση

5. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι Ρομά έχουν πραγματική και ισότιμη πρόσβαση και δυνατότητα συμμετοχής σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης, από την προσχολική εκπαίδευση και την παιδική φροντίδα μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης δευτέρης ευκαιρίας, της εκπαίδευσης ενηλίκων και της διά βίου μάθησης.
6. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν την ισότιμη πρόσβαση των μαθητών Ρομά σε ποιοτική και συμπεριληπτική εκπαίδευση, μεταξύ άλλων με μέτρα τα οποία:
- α) να προλαμβάνουν και να εξαλείφουν κάθε μορφή διαχωρισμού στην εκπαίδευση και να μεριμνούν για την αναγνώριση και την αποκατάσταση προηγούμενων αδικιών·
  - β) να προλαμβάνουν και να εξαλείφουν την εσφαλμένη αξιολόγηση που έχει ως αποτέλεσμα την ακατάλληλη τοποθέτηση των μαθητών Ρομά σε σχολεία ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, και να μεριμνούν για την αναγνώριση και την αποκατάσταση προηγούμενων αδικιών·
  - γ) να προωθούν την ανάπτυξη και τη διάδοση συμπεριληπτικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης και να στηρίζουν τους εκπαιδευτικούς στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν την πολυμορφία στις αίθουσες διδασκαλίας μέσω προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης, πλαισίωσης και δραστηριοτήτων αλληλομάθησης·

- δ) να ενθαρρύνουν την ουσιαστική συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των μαθητών Ρομά και να ενισχύουν τους δεσμούς μεταξύ των σχολείων και των τοπικών κοινοτήτων, μεταξύ άλλων μέσω διαμεσολαβητών·
  - ε) να στηρίζουν τη συμμετοχή και την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών Ρομά, καθώς και όλων των άλλων μαθητών, σε κάθε εκπαιδευτική δραστηριότητα και διεργασία·
  - στ) να καταπολεμούν τον σχολικό εκφοβισμό και τη σχολική παρενόχληση, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός αυτού·
  - ζ) να καταρτίζουν τους εκπαιδευτικούς και το λοιπό σχολικό προσωπικό στην ιστορία των Ρομά, τις κουλτούρες των Ρομά και τις μεθόδους αναγνώρισης και αντιμετώπισης των διακρίσεων και των γενεσιουργών αιτιών τους, συμπεριλαμβανομένων του αντισιγγανισμού και των μη συνειδητών προκαταλήψεων, και να ευαισθητοποιούν σχετικά με τη σημασία της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και της πράγματι ισότιμης πρόσβασης στη γενική εκπαίδευση·
  - η) να στηρίζουν προσπάθειες που εξασφαλίζουν ότι οι μαθητές Ρομά αποκτούν δεξιότητες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
7. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παράσχουν πρόσθετη στοχευμένη στήριξη για την αντιστάθμιση των διακρίσεων και του αποκλεισμού και να μειώσουν τον αντίκτυπο του κοινωνικού και οικονομικού υπόβαθρου των μαθητών Ρομά στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, μεταξύ άλλων με μέτρα τα οποία:
- α) να επενδύουν στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, με ιδιαίτερη έμφαση στην έγκαιρη ένταξη των παιδιών Ρομά·
  - β) να παρέχουν εξατομικευμένη υποστήριξη και διαμεσολάβηση για την αντιστάθμιση γλωσσικών, γνωστικών και εκπαιδευτικών κενών, σε στενή συνεργασία με τις οικογένειες των μαθητών Ρομά, και να ενθαρρύνουν την εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας και την εκπαίδευση ενηλίκων·
  - γ) να στηρίζουν τη συνεργασία μεταξύ σχολείων, υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και διαμεσολαβητών με σκοπό την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου·
  - δ) να αναγνωρίζουν την ευάλωτη θέση στην οποία βρίσκονται τα παιδιά γονέων οι οποίοι πήγαν στο εξωτερικό και να παρέχουν κατά προτεραιότητα πρόσβαση σε εξωσχολικά προγράμματα και σε εξατομικευμένη υποστήριξη·
  - ε) να αυξάνουν την κοινωνική κινητικότητα των Ρομά μέσω θετικών δράσεων, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν ειδικές υποτροφίες για την επαγγελματική, τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών·
  - στ) να διασφαλίζουν την ομαλή μετάβαση μεταξύ των επιπέδων εκπαίδευσης και να προωθούν την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων μέσω προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού, παροχής συμβουλών, πλαισίωσης και χρηματοδοτικής στήριξης·
  - ζ) να μειώνουν την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στα κορίτσια Ρομά·
  - η) να στηρίζουν τη συμμετοχή σε μη τυπική μάθηση και σε εξωσχολικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων στον τομέα της νεολαίας,

του αθλητισμού και του πολιτισμού, της αυτοανάπτυξης, της ψυχολογικής ανθεκτικότητας και της ευεξίας·

- θ) να προωθούν, για τους μαθητές Ρομά και τους δασκάλους, τους διαμεσολαβητές και τους γονείς τους, την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων, την ευρυζωνική πρόσβαση, την κατάλληλη ψηφιακή υποδομή και την παροχή διδακτικού υλικού κατάλληλου για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τόσο σε επίπεδο τυπικής όσο και σε επίπεδο μη τυπικής εκπαίδευσης, και ιδίως για όσους ζουν σε περιθωριοποιημένες κοινότητες.

Πρόσβαση σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση

8. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθούν την πράγματι ισότιμη πρόσβαση των Ρομά, ιδίως των νέων Ρομά, σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση, μεταξύ άλλων μέσω μέτρων τα οποία:
- α) να εντείνουν την προσέγγιση των νέων Ρομά⁸⁴, προκειμένου να τους ευαισθητοποιήσουν σχετικά με τις διαθέσιμες —κατά προτίμηση, ολοκληρωμένες— υπηρεσίες απασχόλησης και κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και να τους συνδέσουν με τις υπηρεσίες αυτές.
  - β) να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες των νέων ανέργων και των μη ενεργών Ρομά, καταρτίζοντας εξατομικευμένα, ολιστικά σχέδια δράσης που λαμβάνουν υπόψη τις προτιμήσεις και τα κίνητρα των εν λόγω κατηγοριών, τα εμπόδια και τα μειονεκτήματά τους, καθώς και τους λόγους για τους οποίους είναι άνεργοι ή μη ενεργοί·
  - γ) να στηρίζουν την πρώτη εργασιακή εμπειρία, την τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας, τις περιόδους μαθητείας και την επαγγελματική ανέλιξη·
  - δ) να διευκολύνουν τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση μέσα από την καθοδήγηση, την πλαisiώση, την πρακτική άσκηση, τα εκκολαπτήρια επιχειρήσεων και τη διττή εκπαίδευση·
  - ε) να προωθούν την πρόσβαση και την απόκτηση τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και ψηφιακών δεξιοτήτων από τους νέους Ρομά, ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι να ανταποκριθούν στη ζήτηση της αγοράς εργασίας και να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρουν στην καθημερινή ζωή τα υφιστάμενα και νέα ψηφιακά εργαλεία και τάσεις·
  - στ) να υποστηρίζουν την επιδότηση της απασχόλησης και τον επιμερισμό του κόστους που σχετίζεται με την απασχόληση, την κατάρτιση στον χώρο εργασίας, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την απόκτηση και την επικαιροποίηση των επαγγελματικών προσόντων και την εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας·
  - ζ) να προωθούν την πράγματι ισότιμη πρόσβαση στην αυτοαπασχόληση και την επιχειρηματικότητα, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, μέσω στοχευμένης στήριξης·
  - η) να προωθούν την απασχόληση τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα μέσω μέτρων που περιλαμβάνουν προγράμματα θετικής δράσης και στήριξης των εργοδοτών·

⁸⁴ Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην πρόταση της Επιτροπής για σύσταση του Συμβουλίου με τίτλο «Για μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» [[COM\(2020\) 277 final](#) της 1.7.2020].

- θ) να καταπολεμούν, να μειώνουν και να εξαλείφουν τις διακρίσεις, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση όσον αφορά τη χωρίς διακρίσεις απασχόληση και πρόσβαση στην απασχόληση, και να καταρτίζουν τους εργοδότες σε μεθόδους αναγνώρισης και αντιμετώπισης των διακρίσεων και των γενεσιουργών αιτιών τους, συμπεριλαμβανομένων του αντισιγγανισμού και των μη συνειδητών προκαταλήψεων.

Υγεία και πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικές υπηρεσίες

9. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν την πράγματι ισότιμη και χωρίς φραγμούς πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, ιδίως για τις ομάδες που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο ή τις ομάδες που ζουν σε περιθωριοποιημένες ή απομακρυσμένες κοινότητες, μεταξύ άλλων με μέτρα τα οποία:

- α) να προωθούν και να βελτιώνουν την πρόσβαση:
- i) των γυναικών Ρομά σε ποιοτικές προληπτικές ιατρικές εξετάσεις, προσυμπτωματικό έλεγχο, προγεννητική και μεταγεννητική φροντίδα, σε παροχή συμβουλών και οικογενειακό προγραμματισμό, καθώς και σε σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, όπως παρέχονται κατά κανόνα από τις εθνικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης·
  - ii) των παιδιών Ρομά σε ποιοτική πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και προληπτικά μέτρα, καθώς και σε προγράμματα εμβολιασμού που απευθύνονται σε παιδιά·
  - iii) των ευάλωτων πληθυσμών Ρομά (των ηλικιωμένων Ρομά, των Ρομά με αναπηρία, των ΛΟΑΤΚΙ+ Ρομά, των Ρομά που ταξιδεύουν εντός της Ένωσης, των Ρομά που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών και των ανιθαγενών Ρομά) σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη·
- β) να στηρίζουν τους διαμεσολαβητές υγείας και να ευαισθητοποιούν τους Ρομά όσον αφορά τα μέτρα πρωτογενούς πρόληψης, όπως η προώθηση υγιεινού τρόπου ζωής, η πρόληψη της κατάχρησης ουσιών και η βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας·
- γ) να προλαμβάνουν και να καταπολεμούν τις διακρίσεις σε βάρος των Ρομά, με την ευαισθητοποίηση όσον αφορά την παροχή υγειονομικής περίθαλψης χωρίς διακρίσεις και την ισότιμη πρόσβαση στην υγεία, την κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, των σπουδαστών ιατρικής και των διαμεσολαβητών υγείας στις μεθόδους αναγνώρισης και αντιμετώπισης των διακρίσεων και των γενεσιουργών αιτιών τους, συμπεριλαμβανομένων του αντισιγγανισμού και των μη συνειδητών προκαταλήψεων·
- δ) να καταπολεμούν τον ψηφιακό αποκλεισμό των Ρομά όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων με τη γεφύρωση του χάσματος ψηφιακών δεξιοτήτων που διαπιστώνεται όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες για την υγεία·
- ε) να προλαμβάνουν και να εξαλείφουν τον διαχωρισμό στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, και να διασφαλίζουν την αναγνώριση και την αποκατάσταση αδικιών του παρελθόντος, συμπεριλαμβανομένης της εξαναγκαστικής στέρωσης των γυναικών Ρομά·

- στ) να προωθούν την πρόσβαση των Ρομά σε ιατρικές σπουδές και να ενθαρρύνουν την πρόσληψη Ρομά ως επαγγελματιών του τομέα της υγείας και διαμεσολαβητών υγείας, ιδίως σε περιοχές με σημαντικό πληθυσμό Ρομά·
- ζ) να καταπολεμούν και να προλαμβάνουν ενδεχόμενες επιδημικές εξάρσεις σε περιθωριοποιημένες ή απομακρυσμένες κοινότητες Ρομά·
- η) να βελτιώνουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας και σε επίπεδο οικογένειας για τα άτομα με αναπηρία, τους ηλικιωμένους και τα παιδιά που στερούνται γονικής μέριμνας (π.χ. υπηρεσίες ανάπτυξης, κοινωνική στέγαση, κέντρα ημερήσιας φροντίδας για τα άτομα με αναπηρία, και δίκτυα ανάδοχων γονέων)·
- θ) να προλαμβάνουν την ιδρυματοποίηση και να στηρίζουν τη μετάβαση από την ιδρυματική περίθαλψη στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και σε επίπεδο οικογένειας, με την παροχή στήριξης τόσο σε οικογένειες που βρίσκονται σε επισφαλείς καταστάσεις όσο και σε άτομα με αναπηρία (π.χ. συμβουλευτικές υπηρεσίες και οικονομικά κίνητρα, διανομή επισιτιστικής βοήθειας, επιδοτούμενη στέγη και υπηρεσίες ανάπτυξης)·
- ι) να προωθούν την ανταλλαγή και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη δημόσια υγεία των Ρομά, χρησιμοποιώντας, για παράδειγμα, το πλαίσιο για τη δημόσια υγεία που επεξεργάστηκαν η Επιτροπή και τα κράτη μέλη στη συντονιστική ομάδα για την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των ασθενειών και τη διαχείριση των μη μεταδοτικών ασθενειών.

Πρόσβαση σε κατάλληλη και χωρίς διαχωρισμούς στέγαση και βασικές υπηρεσίες

10. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν την ίση μεταχείριση των Ρομά όσον αφορά την πρόσβαση σε κατάλληλη και χωρίς διαχωρισμούς στέγαση και βασικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων με μέτρα τα οποία:
- α) να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες —όπως το νερό βρύσης, το ασφαλές και καθαρό πόσιμο νερό⁸⁵, οι επαρκείς εγκαταστάσεις αποχέτευσης, οι υπηρεσίες συλλογής και διαχείρισης αποβλήτων, οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες, η ηλεκτρική ενέργεια, το φυσικό αέριο, οι μεταφορές, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες— και σε υλική υποδομή, διασφαλίζοντας τη συνεχή παροχή των βασικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, τόσο υπό κανονικές συνθήκες όσο και κατά τη διάρκεια πανδημιών, οικολογικών καταστροφών και άλλων κρίσεων·
  - β) να παρακολουθούν, να εξαλείφουν και να προλαμβάνουν κάθε χωροταξικό διαχωρισμό, και να προωθούν την εξάλειψη του διαχωρισμού, εκπονώντας συγκεκριμένα σχέδια για την αντιμετώπιση των στεγαστικών θεμάτων με τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και των πληττόμενων κοινοτήτων Ρομά·
  - γ) να υποστηρίζουν και να ενισχύουν τις δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για τη στέγαση, τις βασικές υπηρεσίες και τα περιβαλλοντικά πρότυπα, καθώς και άλλους σχετικούς παράγοντες στον εν λόγω τομέα, παρέχοντας, μεταξύ άλλων, τις απαραίτητες αρμοδιότητες και τους αναγκαίους πόρους για τη χαρτογράφηση των αναγκών στέγασης, την παρακολούθηση του διαχωρισμού και την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων ρύθμισης ή στήριξης·

⁸⁵

Βλ. άρθρο 16, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 31, της πρότασης οδηγίας σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης (αναδιατύπωση) ([ST 606 2020 REV 1](#)).

- δ) να αποτρέπουν τις αναγκαστικές εξώσεις με έγκαιρη προειδοποίηση και διαμεσολάβηση, να οργανώνουν τη στήριξη των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο εξώσεως, και να παρέχουν επαρκείς εναλλακτικές κατοικίες, ιδίως σε οικογένειες·
- ε) να βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης των Ρομά και να προλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν στην υγεία η έκθεση στη ρύπανση και τη μόλυνση·
- στ) να παρέχουν στους άστεγους Ρομά κοινωνική στήριξη και πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες·
- ζ) να διασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση στην κοινωνική στέγαση, μέσω της θέσπισης κριτηρίων πρόσβασης που να δίνουν προτεραιότητα στις κοινωνικές ανάγκες·
- η) να στηρίζουν ολοκληρωμένα προγράμματα στέγασης που να απευθύνονται σε περιθωριοποιημένους Ρομά, συνδυάζοντας μικροδάνεια για την οικοδόμηση και τη διατήρηση στέγης με προγράμματα χρηματοοικονομικών γνώσεων και αποταμίευσης, δράσεις κατάρτισης σχετικά με τις οικοδομικές κατασκευές και μέτρα ενεργοποίησης·
- θ) να στηρίζουν την κατασκευή και τη συντήρηση χώρων στάθμευσης για τους Travellers (Ταξιδευτές).

Εταιρικές σχέσεις και θεσμική ικανότητα

Συμμετοχή και υποστήριξη των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά

11. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά επαρκείς και απαραίτητους πόρους, επαρκή στελέχωση, εντολή και πολιτική βαρύτητα, ώστε να μπορούν να συντονίζουν και να παρακολουθούν αποτελεσματικά τις εθνικές πολιτικές για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, συμπεριλαμβανομένης της προβολής σε τοπικό επίπεδο.
12. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δίνουν στα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά τη δυνατότητα να διευκολύνουν τη συμμετοχή και την ενεργό ανάμειξη της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά στον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την επανεξέταση των εθνικών στρατηγικών πλαισίων και των τοπικών σχεδίων δράσης για τους Ρομά, μέσω μεταρρυθμισμένων διαδικασιών των εθνικών πλατφορμών για τους Ρομά.
13. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά συμμετέχουν στον σχεδιασμό των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και των καθολικών υπηρεσιών, προκειμένου να αυξηθεί η σημασία τους για τους Ρομά και να βελτιωθεί η απήχησή τους, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση των ενωσιακών κονδυλίων.

Συμμετοχή των φορέων για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης

14. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν τους φορείς προώθησης της ίσης μεταχείρισης (στο εξής: φορείς ισότητας) ώστε να μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά και ανεξάρτητα και να συνεργάζονται με όλους τους σχετικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, των δημόσιων αρχών, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού

τομέα. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει τη δυνατότητα των φορέων ισότητας:

- α) να παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις διακρίσεων, ρητορικής μίσους και εγκλημάτων μίσους, και να δίνουν συνέχεια σε στρατηγικές δικαστικές διαφορές·
- β) να αντιμετωπίζουν την ελλιπή καταγγελία των διακρίσεων, της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους, και να αυξάνουν την ευαισθητοποίηση των Ρομά σχετικά με τα δικαιώματά τους·
- γ) να διεξάγουν έρευνα και να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με την ισότητα και τις διακρίσεις σε βάρος των Ρομά·
- δ) να αναπτύσσουν τις ικανότητες της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά και να συνεργάζονται μαζί τους, δίνοντας έμφαση στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη και στην επιβολή της νομοθεσίας για την ισότητα·
- ε) να παρέχουν καθοδήγηση και κατάρτιση σε δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, καθώς και στα μέσα ενημέρωσης.

15. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι φορείς ισότητας συμμετέχουν ενεργά και μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την επανεξέταση των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά και των σχετικών ενωσιακών προγραμμάτων χρηματοδότησης, μεταξύ άλλων:

- α) βασιζόμενα στις συμβουλές των φορέων ισότητας όσον αφορά τα πρότυπα για την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων, προκειμένου να εξασφαλίζεται, κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή τους, μεγαλύτερη έμφαση στην καταπολέμηση και την πρόληψη των διακρίσεων —μεταξύ άλλων, με την αντιμετώπιση του αντιτσιγγανισμού—, συμπεριλαμβανομένων προσπαθειών για την εξάλειψη των διαρθρωτικών διακρίσεων·
- β) εμπλέκοντας τους φορείς ισότητας σε δομές που έχουν συσταθεί για να εποπτεύουν την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την επανεξέταση των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά, καθώς και στις επιτροπές για την παρακολούθηση των σχετικών ενωσιακών κονδυλίων.

Κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο

16. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, καθώς και της τοπικής κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την επανεξέταση των εθνικών στρατηγικών πλαισίων.

17. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, να καταρτίσουν ή να επικαιροποιήσουν τα τοπικά τους σχέδια δράσης ή σχέδια εξάλειψης του διαχωρισμού ή τα στρατηγικά πλαίσια για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Τα εν λόγω σχέδια δράσης ή στρατηγικά πλαίσια θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα, σημεία αναφοράς, δείκτες αναφοράς, μετρήσιμους στόχους και κατανομή των κονδυλίων.

18. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών και των τοπικών αρχών για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της Ένωσης που στοχεύουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση των

διακρίσεων σε βάρος των Ρομά, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισότητα, η ένταξη και η συμμετοχή των Ρομά καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των προγραμμάτων, και να ενισχυθεί η καλύτερη διοχέτευση των ενωσιακών κονδυλίων στο τοπικό επίπεδο.

19. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθήσουν τη συμπεριληπτικότητα, την πολυμορφία και τη θετική δράση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δημόσιοι οργανισμοί προσλαμβάνουν επαγγελματίες Ρομά σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
20. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενισχύσουν και να αναγνωρίσουν την εκπροσώπηση των Ρομά σε τοπικό επίπεδο μέσω της κινητοποίησης των τοπικών κοινοτήτων, δηλαδή μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

Συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών

21. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθήσουν την κοινωνική καινοτομία, την εταιρική σχέση και τη συνεργασία μεταξύ των δημόσιων αρχών και της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά και όσων υπερασπίζονται τα δικαιώματα των Ρομά.
22. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν πλήρως τις εθνικές πλατφόρμες για τους Ρομά ή άλλους διαύλους συνεργασίας και διαλόγου στα κράτη μέλη, προκειμένου η κοινωνία των πολιτών των Ρομά και όσων υπερασπίζονται τα δικαιώματα των Ρομά, καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετάσχουν, με διαφάνεια και χωρίς αποκλεισμούς, στον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την επανεξέταση των εθνικών στρατηγικών πλαισίων και των τοπικών σχεδίων δράσης για τους Ρομά.
23. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν την κοινωνία των πολιτών στην παρακολούθηση και την καταγγελία των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους κατά των Ρομά και να βοηθήσουν τα θύματα να καταγγείλουν αυτά τα εγκλήματα και αυτή τη ρητορική.
24. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση για τη στήριξη της πολυφωνίας και της ανεξαρτησίας των Ρομά και της κοινωνίας των πολιτών που υπερασπίζεται τα δικαιώματα των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων νεολαίας των Ρομά, παρέχοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να υποβάλλουν εκθέσεις και να παρακολουθούν τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά, ως ανεξάρτητες οργανώσεις παρατήρησης και ελέγχου, και να διατηρούν τη διοικητική τους ικανότητα.
25. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εμπλέκουν την κοινωνία των πολιτών και τις κοινότητες των Ρομά σε ολόκληρο τον κύκλο του προγράμματος των ταμείων της Ένωσης, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (μεταξύ άλλων ως μέλη των σχετικών επιτροπών παρακολούθησης των ταμείων της Ένωσης).
26. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθούν την οικοδόμηση ικανοτήτων και την ανάληψη ηγετικού ρόλου στην κοινωνία των πολιτών —συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων νεολαίας—, ώστε να μπορούν οι οικείοι φορείς και οργανώσεις να συμμετέχουν σε όλα τα στάδια του κύκλου πολιτικής και στη δημόσια ζωή γενικότερα.
27. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθούν το διατομεακό έργο και τις ευρύτερες συμμαχίες για την ισότητα και την ένταξη, με τη συμμετοχή των κυβερνήσεων, της κοινωνίας των πολιτών, των επιχειρήσεων και της βιομηχανίας, της ακαδημαϊκής κοινότητας και της έρευνας. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε κοινές δράσεις μεταξύ φορέων που προωθούν την ισότητα των φύλων, καταπολεμούν τον ρατσισμό,

τις φυλετικές διακρίσεις, την ξενοφοβία και τη μισαλλοδοξία, ή δραστηριοποιούνται για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, των ηλικιωμένων, των Ρομά, των ΛΟΑΤΚΙ+, των ατόμων με αναπηρία, των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και άλλων μεταναστών, καθώς και των απάτριδων.

Χρηματοδότηση

28. Τα κράτη μέλη, ιδίως εκείνα που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες προκλήσεις όσον αφορά την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά και/ή έχουν τις μεγαλύτερες κοινότητες Ρομά, θα πρέπει να κάνουν πλήρη και βέλτιστη χρήση των γενικών και στοχευμένων ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν την επιλογή ειδικών στόχων για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά⁸⁶, και τη διασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των ενωσιακών και των εθνικών πηγών χρηματοδότησης που προορίζονται για την ισότητα και την κοινωνικοοικονομική ένταξη των Ρομά.
29. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμμετοχή των περιφερειακών, τοπικών, αστικών και άλλων δημόσιων αρχών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και των σχετικών φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των φορέων που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της καταπολέμησης των διακρίσεων σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των προγραμμάτων της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε επιτροπές παρακολούθησης.
30. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέσουν επαρκείς εθνικούς πόρους για την εφαρμογή των μέτρων πολιτικής που προτείνονται στο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, καθώς και στα εθνικά στρατηγικά πλαίσια, διασφαλίζοντας ότι οι πόροι αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές ανάγκες των κοινοτήτων των Ρομά και είναι ανάλογοι με το μέγεθος και τις προκλήσεις αυτών των κοινοτήτων.
31. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας⁸⁷ προωθούν την ένταξη ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά και άλλων ατόμων με καταγωγή από φυλετικές ή εθνοτικές μειονότητες.
32. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των ενωσιακών προγραμμάτων ή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την κοινωνικοοικονομική ένταξη των μειονοτήτων, π.χ. ζητώντας τεχνική βοήθεια από το πρόγραμμα στήριξης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.
33. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη χρήση εθνικών και ενωσιακών κονδυλίων για την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη διευκόλυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών μεταξύ των αρχών σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ώστε οι εν λόγω αρχές και οργανώσεις να μπορούν να συμβάλλουν στην εφαρμογή των μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε

⁸⁶ Βλ. ιδίως το άρθρο 4 παράγραφος 1 σημεία ν) και viii) της πρότασης ΕΚΤ+ [[COM\(2018\) 382 final](#)].

⁸⁷ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας [[COM\(2020\) 408 final](#)].

βάρος των Ρομά επιταχύνοντας την ισότητα και την ένταξη, μεταξύ άλλων με την καταπολέμηση του διαχωρισμού και την προώθηση της συμμετοχής των Ρομά.

34. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καλύψουν τις ανάγκες χρηματοδότησης σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών των αστικών περιοχών, προκειμένου να στηρίξουν με βιώσιμο τρόπο τους μετακινούμενους Ρομά στην ΕΕ, μεταξύ άλλων με την παροχή γλωσσικής κατάρτισης, προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, κοινωνικών λειτουργιών, διαμεσολαβητών κ.λπ.

Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά

35. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρακολουθούν και να αξιολογούν την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων χρησιμοποιώντας κατάλληλα τη δέσμη δεικτών που έχει αναπτύξει ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά, οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και η Επιτροπή στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας σχετικά με τους δείκτες και την υποβολή εκθέσεων για τους Ρομά υπό τον συντονισμό του Οργανισμού⁸⁸.
36. Σύμφωνα με τους βασικούς βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους της Ένωσης που καθορίζονται στην ανακοίνωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλάβουν εθνικούς ποσοτικούς και/ή ποιοτικούς στόχους στα εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά, οι οποίοι να είναι προσαρμοσμένοι στην κατάσταση που επικρατεί στο κάθε κράτος μέλος και στις διαθέσιμες επιλογές συλλογής δεδομένων για την ισότητα με βάση την εθνοτική καταγωγή (ή δεδομένων υποκατάστασης).
37. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να γνωστοποιήσουν στην Επιτροπή τυχόν μέτρα που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή της παρούσας σύστασης έως τον Ιούνιο του 2023. Στη συνέχεια, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλλουν ανά διετία έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με τα τρέχοντα και τα νέα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε κάθε θεματικό τομέα όσον αφορά την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά. Οι εκθέσεις των κρατών μελών θα τροφοδοτήσουν τις διετείς εκθέσεις και τις εκθέσεις αξιολόγησης προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την υλοποίηση του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.
38. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι εθνικές εκθέσεις σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά δημοσιοποιούνται, ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια και να καθίσταται εφικτή η άντληση διδαγμάτων πολιτικής, και να διασφαλίζεται, κατά περίπτωση, ότι η εθνική στρατηγική και οι τελικές εκθέσεις εφαρμογής εξετάζονται στα εθνικά κοινοβούλια.
39. Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να διενεργήσει τακτική έρευνα για τους Ρομά το 2020, το 2024 και το 2028, προκειμένου να παράσχει τα αναγκαία στοιχεία για την εξαγωγή βασικών, μεσοπρόθεσμων και τελικών αποτελεσμάτων, τα οποία θα αντικατοπτρίζουν τις

---

⁸⁸ Παράρτημα 2 του εγγράφου COM(2020) 620 final και [Monitoring framework for an EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation – Objectives and indicators \(Πλαίσιο παρακολούθησης σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά – Στόχοι και δείκτες\)](#).

τυχόν αλλαγές στην κατάσταση των Ρομά. Ο Οργανισμός θα πρέπει επίσης να στηρίζει τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να συλλέγουν κατάλληλα δεδομένα για την ισότητα, να στηρίζει την Επιτροπή στην παρακολούθηση και την ανάλυση και να στηρίζει τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων, με τη βοήθεια της ομάδας εργασίας σχετικά με τους δείκτες και την υποβολή εκθέσεων για τους Ρομά.

Η παρούσα σύσταση αντικαθιστά τη σύσταση του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2013, για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη⁸⁹.

Βρυξέλλες,

*Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος*

---

⁸⁹

[EE C 378 της 24.12.2013, σ. 1.](#)